

92. Torstaina 18 päivänä kesäkuuta 1992

kello 12

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ainoa käsittely:

1) Ehdotus vuoden 1992 toiseksi lisätalousarvioksi 2785

Hallituksen esitys n:o 69

Lisätalousarvioaloitteet n:ot 40—58

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32

Pöydällepanoa varten esitellään:

2) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 19 Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomuksesta vuodelta 1991 (K 3) 2822

3) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laeiksi erikoissairaanhoidon, Helsingin yliopistollisesta keskussairaalarasta annetun lain ja kansanterveyslain muuttamisesta (HE 84) ..,

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenterhuodon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, ja ensimmäinen varapuhemies Paakinen sekä edustajat Kaarilahti, Miettinen, E. Rehn ja Vanhanen.

Täysistunnon kuluessa ilmoitetaan ed. Laakkonen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus vuoden 1992 toiseksi lisätalousarvioksi

S. Ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 69
Lisätalousarvioaloitteet n:ot 40—58
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32.

Yleiskeskustelu:

Ed. Mattila: Herra puhemies! Ainoassa käsittelyssä oleva kuluvan vuoden toinen lisätalousarvio käsitellään aikana, johon taloudellinen epävarmuus luo omia uhkapilviä, mutta myös aikana, jolloin on selviä lamasta irtipääsyn merkkejäkin havaittavissa. Lisätalousarvion säästövaikutukset valtion menoihin kuluvan vuoden aikana arvioidaan 1,8 miljardiksi markaksi. Säästötoimet ovatkin eräänlaisena punaisena lankana läpi koko lisätalousarvion.

Tässä toteutetaan niitä tavoitteita, jotka hallitus päätti 5.4. kulvana vuonna rahamarkkinoilla vallinneen epävarmuuden poistamiseksi ja talouspolitiikan linjan täsmentämiseksi. Yhtenä oleellisena tekijänä tässä periaatepäätöksessä oli julkisten menojen vähentäminen. Vähentämisen tietä joudumme kulkemaan tästä eteenpäin useamman vuoden, ehkä koko vuosikymmenenkin ajan. Samassa veneessä menojen supistamiseksi ovat myös kunnat.

Toinen koko tämän vuosikymmenen riesa on raju velkaantumismme. Vaikka lisämenoarvio on tasapainotettu menoja karsimalla ja tupakkaveron tuottoa korottamalla, ilmenevät kuitenkin velanhoitokustannusten rasitteet selvästi. Valtion velka oli toukokuun lopun tilanteessa 113,8 miljardia markkaa ja kasvua vuodenvaihteen tilanteeseen oli 21,8 miljardia. On selvää, että

tällainen velkamäärän kasvu syö valtion hyvinvointia. Samaa voidaan sanoa kuntien ja yritysten sekä myös kansalaisten velkaantumisesta.

Olemme tilanteessa, missä entistä suurempi osa jo alkaneen nousun tuotoksista joudutaan käyttämään korkomenoihin. Kun velkamäärä suhteutetaan esimerkiksi valtion veroihin ja veronluonteisiin tuloihin, jotka arvioitiin kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa 115,5 miljardiksi markaksi, voidaan todeta, että valtio on velkaantunut jo lähes liikevaihtonsa verran. Tilanne edellyttää näin ollen tiukkoja toimia, joilla velkakierre saadaan edes jollakin tavalla aisoihin. Niiden parissa hallitus on puurtanut tätäkin lisätalousarviota ja myös ensi vuoden talousarviota laatiessaan.

Talouspoliittista keskustelua on viime aikoina sävyttänyt synkkyyden ylistys, johon vähän itsekkin edellä loksahdin. Vaikka tällaiselle on perusteita ja vaikka emme tässä ja nyt osaa edes kaikkea edessä olevia yllätyksien arvatakaan, on välttämätöntä tuoda esille myönteisiä puolia. Voimakkaanpuoleinen suhdanteiden elpyminen reaalityalouden kehityksessä on näet jäänyt rahoitus- ja pankkikriisien sekä julkisen talouden alijäämäongelman varjoon. Syytä on tässäkin tilanteessa korostaa, että kauppataseen ylijäämä tulee kuluvana vuonna lisääntymään tuntuvasti. Myös vaihtotaseen alijäämä supistuu kasvavista korkomenoista huolimatta. Vaikka meillä on pitkä matka tyydyttävälle talouden tasolle, edellä olevat kertovat selvää kieltä alkaen talouden elpymisestä.

Lisätalousarviossa on tietoisesti myös haluttu vauhdittaa elpymisen linjaa. Onhan siinä painotettu pienten ja keskisuurten yritysten osuutta varsin tuntuvasti. Uutena tukimuotona otetaan näet käyttöön määräaikainen korkotukijärjestelmä sekä yritysten perustamislainajärjestelmä. Molemmat pohjaavat korkotuen käyttöön. Tätä on pidettävä järkevänä sekä valtiontaloudellisesti että kilpailukyvyntä parantamisen kannalta. Nämä järjestelmät suunnataan ensi sijassa teollisten pk-yritysten tarpeisiin. 2 miljardin markan investointilainoilla on tarkoituksen lisätä teollisen toiminnan volyymin ja tehokkuutta. 100 miljoonan markan perustamislainalla on tavoitteella helpottaa uusien yritysten syntymistä ja markkinoille pääsyä. Näiden ohella lisätään Valtiontakuukeskuksen riskinottomahdollisuuksia ja vielä kasvatetaan Kehitysaluerahaston suhdannelainojen määrääkin 300 miljoonalla markalla.

Edellä oleva kuvaa selkeästi sitä linjaa, millä

hallitus pyrkii vakavasti saamaan elinkeinoelämän rattaat pyörimään ja näin puhaltamaan talouteemme uutta puhtia. Edellä olevan lisäksi lisätalousarviossa on menoja kohdennettu myös rintamaveteraanien etuuksien parantamiseen, kevään maataloustuloratkaisun toteuttamiseen ja eräisiin arviomäärärahatarpeisiin.

Kuten aikaisemmin totesin, lisätalousarvio on tasapainotettu menoja vähentämällä sekä tupakkaveron tuottoa lisäämällä. Tämä ilmenee valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä yksityiskohteisemmin. Valiokunnan mietintöön liitetyistä vastalauseista ilmenevät myös tarkemmin ne kohdat, jotka ovat aiheuttaneet valiokunnassa äänestyksiä ja erilaisia painotuksia.

Lopuksi, herra puhemies, alleviivaan sitä, että lähiaikoina tulisi löytää talouspoliittisesta linjasta mahdollisimman suuri yksimielisyys kaikkien vaikuttajatahojen kanssa. Maamme kannalta on äärimmäisen tärkeää saada aikaan talouspoliittinen konsensus, mille osaltaan luo pohjaa hallituksen tällä viikolla sopima ensi vuoden talousarviokin. Mikäli tähän pystytään laatimaan keskipitkän ajan talousohjelma maltillisine tuloratkaisuineen ja sitä tietä hintojenkin pysyttämiseksi siedettävällä tasolla, olemme palauttamassa talouspoliittista uskottavuuttamme. Tätä tarvitsemme enemmän kuin aikoihin.

Korostan vielä, että hallitus on päättänyt velanoton supistamisesta mahdollisuuksien mukaan, usean vuoden aikaisista alenevista budjeeteista sekä monista rakenteellisista uudistuksista taloudellisen toiminnan tehostamiseksi. Näin alkaa olla pohja laajemmalle talouspoliittiselle linjanvedolle ja tätä kautta talouskriisin laukaisemiselle sekä työttömyyden vähentämiselle.

Herra puhemies! Toivon hartaasti, että tälle konsensukselle löytäisimme alkusyksystä riittävät eväät ja ennen muuta yhteistä halua.

Ed. Aittomies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huomaatan arvoisalle kansanedustajalle Mattilalle, että valtion velkaantumisen kasvua ei hillitä yksinomaan valtion menoja supistamalla, koska valtion menojen supistaminen supistaa samalla myös merkittävästi valtion tuloja. Kyllä hallituksen pitäisi se asia huomata. Jos me yhteiskunnassa jatkamme tätä linjaa, että velkaantumista estetään vain menojen vähentämällä, yhteiskunta ajautuu ennen pitkää moratorioon, jolloin kaikille täytyy antaa velat anteeksi.

Suomalaisessa yhteiskunnassa pitäisi tällä hetkellä lisätä vaikka keinoitekoisesti, niin kuin

olen aikaisemmin tuon naurettavan ajatuksen esittänyt, likviditeettiä. (Eduskunnasta: Ilaskiven ajatus!) — Ilaskivi on oppinut sen minulta, hyväkuuloinen kun on. — Siis likviditeettiä vaikka keinotekoisesti suomalaisille markkinoille. On vedottu siihen, että se olisi Venäjän malli. Ei ole Venäjän mallista kysymys. Venäjällä on 700 prosentin inflaatio ja kauppojen hyllyt ovat tyhjinä. Suomessa on inflaatio 2,5 prosenttia. Kauppojen hyllyt ovat täynnä, varastot täynnä ja toimintakykyinen teollisuus, jota Venäjällä ei ole. Kulutusteollisuus on valmiina pyöräyttämään pyörät käyntiin milloin hyvänsä.

Jos sitä ei tehdä, sanotaan sitten Ilaskiven malliksi, suomalaisessa yhteiskunnassa eli ei työnnetä lisää likvidiä eli suomalaista rahaa Rahapajasta markkinoille, niin silloin mennään aikanaan toisenlaisiin keinoihin eli samoihin, joita Yhdysvalloissa on tehty 30-luvulla, ja lähdetään velkojen moratorioon.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mattila käytti aivan ajan-kohtaan sopivan puheenvuoron kevätkauden viimeiselle päivälle, tällaisen sovittelevan, kauniin puheenvuoron. Sinänsä siinä ei ole mitään. Mutta kyllä minä olen syvästi pettynyt siitä, että vaikka siitä löytyi muutama pieni murunen positiivista asiaa, ikävä kyllä siinä ei puututtu sanallakaan niihin suuriin ongelma-asioihin, mitä tässä toisessa lisämenoarviossaan. Yksi oleellinen asia siinä on asuntomääräraha.

Ed. Mattila tietää varsin hyvin meidän omaa läänistämme, samasta kun olemme täällä edustajina, kuinka huutava pula on vuokra-asunnoista ja vanhojen asuntojen peruskorjauksesta. Tähän työhön tarvittavaa työvoimaa on työttömänä huomattavasti enemmän kuin maassa keskimäärin. Miten voi olla tähän tyytyväinen tässä tilanteessa, että 110 miljoonaa markkaa on varaa asuntomäärärahoista säästää? Se on uskomaton asia.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Mattila sanoi puheessaan, että lamasta irtipääsemisen merkkejä on jo näkyvissä. Mitähän nämä merkit muuta ovat kuin viennin elpyminen? Ja vientiyritykset eivät auta kyllä kotimarkkinateollisuutta sen takia, että ne maksavat vientituloillaan lainojaan pois. Onko, ed. Mattila, lamasta irtipääsemisen merkkejä se, että Suomen valtio ei kohta saa lainaa ulkomailta kuten on kuulunut jo viestejä? Onko lamasta irtipääsyn

merkkejä se, että pankit ovat tosissaan konkurssin partaalla? Niille ei riitä minkään valtakunnan rahat. Onko lamasta irtipääsemisen merkkejä se, että velkaantumistasemmme, velkaantumismäärä suhteessa vaihtotaseeseen, on jo banaanivaltion asteella ja kohta me tarvitsemme banaanivaltion keinoja?

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mattila kaipasi uutta yhteisymmärrystä talouspolitiikkaan, ja se on tärkeä vaatimus, koska on näkyvissä sen virallisen optimismin ja yhteistyöhakuisuuden taustalta, mitä ed. Mattila puheessaan sanoo, kuitenkin aivan toisenlainen todellisuus: Työttömyys kasvaa, konkurssit lisääntyvät ja ristiriidat yhteiskunnassa syvenevät. Onkin merkittävää, että edelleen puhutaan suuresta yhteisymmärryksestä. Kun sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esitti omaa vaihtoehto-ohjelmaansa ja tarjosi tarjoamalla yhteistyön kättä, niin hallitus vaiken i y l i m i e l i s e s t i ja kuittasi koko hyvin vakavasti tehdyn ohjelman väittämällä, että sosialidemokraatit haluavat elvyttää lainarahalla. Se ei varmasti pidä paikkaansa.

Koko tuon lainamyytin paljastaminen olisi erittäin tärkeää, koska nythän itse asiassa ulkomaille velkaannutaan sen takia, että työttömyys kasvaa, mitä hallitus tempauksillaan lisää, syventää työttömyyttä. Ulkomainen velkaantuminen on seurausta pankkien tukitoimista ja maatalouden vientitarpeen ja -tuen kasvusta. Kaikki nämä toimenpiteet, mitä hallitus nyt tekee, itse asiassa lisäävät velkaantumista.

Hallitus on ottanut uskottavuutensa takuiksi ainoastaan julkisten menojen leikkaukset. Julkisten menojen leikkaukset lisäävät työttömyyttä, niin kuin aika lailla talouspoliittinen yksimielisyys Suomessa jo on sen todennut. Tämä pitkitää lamaa, ja tämän vuoksi hallitus jatkaa uskotavuutensa vahvistamista uusilla julkisten menojen leikkauksilla. Sen takia hallitus on talouspolitiikassaan umpikujassa. Sen pitäisi vetää siitä johtopäätökset.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yritän joihinkin täällä esiin tulleisiin kysymyksiin vastata.

Ensinnä totean ed. Aittoniemelle, että en ole suinkaan tarkoittanut enkä sanonut, että velkaa voitaisiin vähentää yksinomaan julkisia menoja säästämällä. Julkisten menojen säästäminen on yksi osatekijä siinä talouden tervehdyttämisspaketissa, jota yritin tuossa esiintuoda ja joka

tarkemmin löytyy hallituksen pöytäkirjoista ja on lähetetty meille kaikille edustajillekin tiedoksi.

Haluaisin tuoda esille kuitenkin sen, että meillä on sen verran näkyvissä elpymistä vientiteollisuuden piirissä ennen muuta, että jo toki myön-teistä puoltakin pitää ruveta tuomaan esille ja ruveta rakentamaan sille pohjalle, mitä hallitus on tehnyt lisätalousarvion ja ensi vuoden talousarvioesityksen osalta, eli laajaa, useamman vuoden tähtäimelle ulottuvaa talouspoliittista pakettia, jonka taakse me voisimme mahdollisimman suurella yksimielisyydellä tulla. Vain tätä kautta me pystymme vaikuttamaan siihen, että uskottavuus maamme rajojen ulkopuolellakin palautuu talouspolitiikkaamme. Sitä kautta pystytään saamaan myöskin sellaista viestiä, että korkotakin rupeaa pikkuhiljaa alenemaan.

Ed. Vähäkangas toi esille asuntomäärärahat ja niiden supistamisen. Haluaisin vain tuoda esille sen, että julkisuudessa olleiden tietojen mukaan perusparantamislainoihin on ensi vuoden puolella tulossa lisää määrärahoja.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Aittoniemi juuri kertoili talouspoliittisen oppi-isänsä Raimo Ilaskiven oppeja, hän myös keikaili sivistyssanoilla mainiten, että Ahon hallitus vie meitä "moratorioon". Minä kyllä käyttäisin mieluummin sanaa "krematorio". Kun katsotaan sosiaalipoliittisen ja terveystalouden lainsäädännön murentamista ja raippaveroja ym., niin todella on Ahon hallitus viemässä sairaita, eläkeläisiä, vanhuksia, jotka tarvitsevat jatkuvasti lääkärin ja sosiaalitoimen palveluja, konkreettisesti krematorioon. Myös lisäbudjetin ja varsinaisen budjetin raami-en perusteella on nähtävissä, että myös kansantalouteen sopii paremmin sana "krematorio" kuin ed. Aittoniemen "moratorio".

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaari sdp:läiseen tapaan viittasi jälleen kerran vastauspuheenvuorossaan kasvaneisiin maatalouden ylijäämien vientimenoihin. Tämä toki pitää paikkansa, mutta, ed. Jaakonsaari, sinipunakaudella vuonna 90 maatalouden todella hyvä sato piti Suomen bruttokansantuotteen silloin plussan puolella. Tästä on olemassa selvät tutkimukset ja selvitykset. Seuraavana vuonna jo sukellettiin varsin syvälle. Nyt nähdään tulos, kun maataloutta on ajettu alas: Tuhansia työpaikkoja maataloutta lähellä olevasta teollisuudesta on poistu-

nut. Se, että miljardi markkaa vuositasolla maatalouden menoja supistetaan, totta kai näkyy koko kansantaloudessa työpaikkojen supistuksena. Tämä on tietyllä tavalla eräänlainen oravanpyörä, ja maatalouden alasajaminen näkyy myöskin suoraan työllisyydessä.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus näyttää lähtevän lomalle, ja kaikki merkit viittaavat siihen, että se tulee palaamaan lomalta niin kuin viime kesänäkin sen jälkeen, kun joku kertoo sille, mikä on maan todellinen tilanne. Hallitus on keskittynyt pelkästään täällä ed. Sirkka-Liisa Anttilan ja muiden painostuksesta lähinnä maatalouden hoitamiseen. (Ed. S-L. Anttila: Olenpas minä vahva nainen!) Samaan aikaan vienti- ja monet muut sektorit, jotka todella nostaisivat maan lamasta, ovat jääneet liian vähälle työlle ja huomiolle.

Samaan aikaan jos usko on mennyt ulkomaille Suomeen, niin myös suomalaisilta, jotka todella tämän maan rakentavat ja joiden työn varassa tämän maan vienti ja tavaroiden, palvelujen valmistaminen on, on viety usko. Kotimainen kysyntä on hallituksen toimenpitein, kun on budjetistakin kuultu, viety mahdollisimman alas. Kuntien talous on erittäin huonossa kunnossa, ja hallituksen toimenpiteet tämänkin vuoden aikana paljastuvat todennäköisesti vasta kunnallisvaalien jälkeen. Joka tapauksessa hallitus on tehnyt kaikkensa, jotta kotimainen kysyntä menisi mahdollisimman alas.

Samaan aikaan työttömyys on edelleen tavattoman suuri, noin 400 000 ihmistä työttömyyseläkeläiset mukaan lukien on työttömänä. Näistä työttömistä alle 30-vuotiaita on noin 100 000. On erittäin suuri vaara siinä, että meillä nuorista erityisesti kielitaitoisista, hyvin koulutetuista ihmisistä suurin osa alkaa lähteä Suomesta Keski-Eurooppaan ja muualle ulkomaille (Ed. Rinne: Paljon on lähtenyt jo!) aivan samalla kuin 60-luvun lopussa 100 000 suomalaista lähti neljässä vuodessa Ruotsiin.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustapuolueen ed. Mattila haikaili yhteisymmärryksen puolesta, jotta saisimme talousasiat kuntoon. Mielestäni ei ole mitään mahdollisuutta löytää yhteisymmärrystä talousasioiden hoidosta niin kauan kuin hallitus ja hallituspuolueiden edustajat eivät ajatuksen häivääkään uhraa Suomen kansalaisten ongelmien korjaamiseen. Ei sanallakaan viitata esimerkiksi

työttömyyteen ja siitä aiheutuvien ongelmien parantamiseen, työttömien asemasta huolehtimiseen. Päinvastoin heidän hyvin heikkoja etuuksiaan ollaan kaiken lisäksi leikkaamassa. En usko, että vasemmisto voi lähteä sellaisen ohjelman taakse, jossa kansalaiset unohdetaan. Tuijotetaan vain näihin suuriin kansantaloudellisiin suureisiin ottamatta huomioon, mitä mieltä ihmiset ovat ja miten toimet kohdistuvat ihmisiin.

Kuvittelin, että kun hallitus sai ensi vuoden budjettiriihensä ohi, niin tässä keskustelussa olisivat hallituksen talouspolitiikasta vastuussa olevat ministerit mukana. Täällä on muutama ministeri, mutta näyttää, että he hiljaa istuvat ja vain seuraavat keskustelua. Minusta on hämmästyttävää eduskunnan aliarviointia, että pääministeri ja valtiovarainministeri eivät tule tänne keskusteluun mukaan selvittämään tätä lisätalousarviota ja tähän liittyvää ensi vuoden talousarvioehdotustaan, jossa tosiaan unohdetaan kansalaiset tyystin.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin haluan puolustaa ministeri Viinasta. Hän on parasta aikaa tiedotustilaisuudessa, jossa esitellään pääomaverouudistusta, ja tuonkin uudistuksen tarkoituksena on pyrkiä edesauttamaan suomalaisen elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä, jotta tähän maahan voitaisiin luoda työpaikkoja. (Ed. Seppänen: Ei se toteudu! — Ed. Rinne: Joku muu aika!)

Herra puhemies! Ed. Skinnarille haluan todeta, että kaikki tiedämme nämä ongelmat, joita te kuvailitte puheenvuorossanne. Mutta mikä on sosialidemokraattien vaihtoehto? Pari viikkoa sitten te julkaisitte ohjelman. Kun sitä ohjelmaa on pyritty analysoimaan, niin te sanotte kyllä, että pitää säästää. Olette samaa mieltä hallituksen kanssa, mutta nyt ei saisi säästää, vaan säästetään joskus tulevaisuudessa. Kun kysytään kohteita, mistä säästetään, niin kohteet ovat varsin pieniä, joista säästöjä sitten loppujen lopuksi on löytynyt. (Ed. Rinne: On eritelty!) Uskottava vaihtoehto-ohjelmaa ei ole sosialidemokraateilla vasemmistoliitosta lainkaan puhuttakaan.

Haluan korostaa sitä, että tällä hetkellä ei ole muuta vaihtoehtoa kuin pyrkiä pitämään menot kurissa. Se on onnistunut sillä budjetilla, joka nyt on hallituksessa laadittu ja josta on sovittu. Valtion menojen kasvu kyetään pysäyttämään ja tällä tavalla luodaan edellytyksiä sille, että kustannustaso tässä maassa ei nouse ja yritysten

kilpailukyky ja toimintaedellytykset kyetään tällä tavalla paremmin turvaamaan. (Ed. Halonen: Muistaako ed. Sasi vielä sanan ihminen?) Vain siten voidaan luoda työpaikkoja tähän maahan, arvoisat veljet vasemmalla.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin olisin hieman kysellyt sen todellisen vaihtoehtoisen talouspolitiikan perään. Ed. Jaakonsaarelle olisin halunnut muistuttaa, että kun hallitus teki kuuluisan kriisipaketin, jonka seurauksena nyt teemme sitten julkisen talouden säästöjä, kriisipaketti tarvittiin silloin eikä päivääkään myöhemmin. Sosialidemokraattien talouspoliittinen ohjelma tuli kaksi kuukautta myöhemmin. Ei sillä ohjelmalla ja sellaisella valmisteluakataululla kyetty vastaamaan senhetkiseen markkinatilanteeseen. Sitä paitsi kriisipaketti rauhoitti markkinat. Vaihtoehtona olisi ollut 20 prosentin pakkodevalvaatio. Olisiko se ollut Suomen kansalaisten ja palkansaajien kannalta parempi vaihtoehto? (Ed. Rinteen välihuuto) — Bundesbankin tuki, ed. Rinne, tuli hallituksen talouspolitiikalle, se tuli kriisipaketille, julkisen talouden säästöille. Bundesbankin ja muiden eurooppalaisten keskuspankkien tuki ei tullut elvytyspolitiikalle eikä näin ollen sille sosialidemokraattiselle vaihtoehdolle, jota edelleenkin täällä kysellään.

Me tarvitsemme nyt todellakin sitä yhteisymmärryksen politiikkaa, johon ed. Mattila kiinnitti huomiota. Pallo on nyt suurelta osin myös ammattiyhdistysliikkeellä. Me tarvitsemme ensi syksynä sellaisen sopimuksen, joka sopii nyt valittuun budjettilinjaan jatkaen sitä ja sillä tavoin luo edellytyksiä todellisen ostovoiman lisäämiselle tässä maassa.

On aivan selvää, että kolmikantaiselle työmarkkinarakennelmalle on erityistä tarvetta tällaisena lama-aikana. On ollut vain valitettavaa, että työmarkkinajärjestöjen nihkeys yhteistyöhön on ollut niin silmiinpistävä.

Ed. L i i k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnari moitti Ahon hallitusta kovasti. Kuinkahan monta kertaa tässä salissa pitää muistuttaa ed. Skinnaria ja muita opposition puhujia siitä, että ei suinkaan ole Ahon hallituksen syy eikä Ahon hallituksesta johdu se, että me olemme nyt menoja karsimassa. Jokainen tässä salissa tietää sen, että kun julkisen talouden osuus on yli 50 prosenttia bruttokansantuotteesta, niin joka tapauksessa tässä maassa on tätä puolta supistettava ja se

tietää myös menojen karsintaa. On ihme, jos tästä me emme ole täällä yksimielisiä ja yhdessä pyri siihen, että saamme todella työttömyyden ja muun alaslaskettua.

Minusta tämä lisäbudjetti aivan oikein lähtee siitä, että pieniä ja keskisuuria yrityksiä yritetään elvyttää. Kun eivät sitä aikaisemmat hallitukset ole ymmärtäneet, nyt se pitää tehdä ja sitä kautta saada edelleen ihmisille töitä tähän maahan.

Ed. Ala - Nissilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minäkin jäin kysymään tätä sosialidemokraattien talouspoliittista vaihtoehtoa, joka tuntuu olevan velanoton ilosanoman jatkuva julistaminen. Kun me tiedämme, että yhteiskunnan pahin ongelma on juuri velkaantuminen (Ed. Rinne: Työttömyys!) niin julkisessa sektorissa kuin yrityksissä sekä tavallisilla henkilöillä, miten me sitä voimme korjata velkaantumista lisäämällä? Mehän tiedämme, että lisävelkaantuminen korkoineen on kaikki tulevaisuuden veroa, mikä kaatuu tulevien sukupolvien niskaan. Me tiedämme myös, että meidän velkaantumismme ylittää Emu-kriteerit moneen kertaan, budjettivaje tässä mielessä.

Olisin kiinnittänyt myös huomiota siihen, että on todella ongelma, että meillä talous on eriyty-mässä kahteen suuntaan: Vientisektori, joka hallituksen toimenpitein on saatu liikkeelle (Ed. Rinne: Pakkokeinot!) 20 prosenttia kilpailukykyä parantamalla, menestyy ja vetää taloutta eteenpäin. Samaan aikaan kotimaan sektori on todellisissa vaikeuksissa, kun tiedämme myös rahoitusmarkkinoiden epävarmuuden. Tässä mielessä me tarvitsemme ed. Mattilan ja M. Laukkasenkin esiin tuomaan konsensusta syksyllä. Sitä meidän pitäisi yhdessä rakentaa. Me olemme vientisektorin saaneet vetämään. Yhdessä konsensusta rakentamalla me voimme saada todella pienen ja keskisuuren yritystoiminnan liikkeelle ja sitä kautta kotimaan sektorille välttämätöntä apua ja pikkuhiljaa nousemaan hitaasti tämän kotimaan sektorinkin tilanteen paremmille vesille.

Ed. Kasurinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasille haluaisin todeta, että eduskunnan aikataulu on ollut hallituksen ja myös ministeri Viinosen tiedossa. Jos he olisivat halunneet kunnioittaa eduskuntaa läsnäolollaan, kun me keskustelemme keskeisestä asiasta, talouspolitiikasta, niin olisi odottanut, että hallituksen keskeiset ministerit olisivat osallistuneet tähän keskusteluun. Näyttää siltä, että hallituk-

sessä on vielä sen verran itsesuojeleuvaistoa jäljellä, että he eivät halua tulla kuuntelemaan, mitä oppositio täällä ajattelee.

Totean kansanedustaja Markku Laukkaselle, että kriisipaketti tarvittiin keväällä sen vuoksi, kun kokematon ja taitamaton pääministeri aiheutti omilla toimillaan halluskriisin ja vaikutti myös siihen, että ulkomailta menetettiin luottamus nykyisen hallituksen toimivuuteen ja tai-toon tehdä talouspoliittisia ratkaisuja.

Toivoisin, että ed. Mattilan tavalla ajattelevien kansanedustajien määrä lisääntyisi eduskunnassa, jotta me todella vältymme suurilta yhteentörmäyksiltä syksyllä. Mutta jos se linja jatkuu, mikä täällä muiden keskustalaisten tähän asti käytetyissä puheenvuoroista ilmenee, on aivan varmaa, että syksyllä meillä on kovat ajat edessämme.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Sasi käytti puheenvuoron puolustellakseen ministereitä, jotka ovat samanaikaisesti pidettävässä tiedotustilaisuudessa. Herättää hämmästyystä, että hallitus pitää samanaikaisesti eduskunnan istunnon kanssa tiedotustilaisuutta eikä ole eduskunnalle kertomassa niistä talouspoliittisista vaihtoehtoista, joita tällä hetkellä tarvitaan. Sitä paitsi, ed. Sasi, hallitus ei ole päässyt yksimielisyyteen pääomaverouudistuksesta, vaan hallitus pitää nyt tiedotustilaisuutta siitä, miksi se ei ole päässyt pääomaverouudistuksesta yksimielisyyteen.

Minä haluan nyt käyttää tilaisuuden hyväksi vastatakseni ed. Ukkolalle, joka varoitti Suomea bananaivaltion kohtalosta. Kyllä, ed. Ukkola, Suomi on tilanteessa, jossa meitä odottaa rössypottutasavallan kohtalo. Kansantaloudesta tehdään veripalttua. Ed. Ukkola oululaisena tietää, mistä on nyt kysymys. Kansantaloutta ollaan romuttamassa, ja niitä ongelmia, joita meillä on, kierretään. Mainitsen omassa myöhemmässä puheenvuorossani tarkalleen ne ongelmat, mistä on kysymys. Viittaan vain siihen, että meillä on vuoden alusta lähtien pankkien hoitamattomien luottojen määrä noussut 42 miljardista markasta 55 miljardiin markkaan. Tältä osin meitä odottaa syksyllä, ei edes rössypottutasavallan kohtalo vaan täydellinen katastrofi.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vaikka en olekaan ed. Sasin veli, rohkenen osallistua keskusteluun.

Ed. Sasin käyttämä puheenvuoro edustaa kyllä miesten politiikkaa: Ensinnäkin on saatava valtion

menot kuriin. Te ette ollenkaan ajattele, mitä siitä seuraa. Siitä seuraa se, että kansantalous ei sitä kestä, niin kuin ed. Seppänen totesi. Syksyllä on todellinen katastrofi edessä, koska tällä toiminnallanne te kaadatte nekin yritykset, jotka voisivat vielä terveinä yrityksinä jatkaa toimintaa, jos niillä olisi kotimaista kysyntää. Juuri kotimaisen kysynnän te olette vieneet niin paljon miinuksen puolelle, että myös terveet yritykset nyt kaatuvat. Se on niin lyhytnäköistä politiikkaa, että ei voi olla hämmästelemättä, miksi hallitus kaikista niistä kokemuksista huolimatta, joita nyt on jo saatu, ja kaikista niistä merkeistä huolimatta, jotka nyt on saatu, sitä vain järeäpaisesti jatkaa.

Jos toukokuun lopussa on 338 000 työtöntä, niin eikö se kerro teille mitään? Viennin vetäminen ei auta tässä tilanteessa, jos kotimarkkinat eivät vedä. Hyvinhän te tiedätte, että kotimarkkinoiden osuus on yli 70 prosenttia.

Olisi kyllä aika antaa naisillekin ääni politiikan teossa, ja nimenomaan sosiaalipolitiikka on, niin kuin kansliapäällikkö von Hertzen toteaa, kilpailutekijä. Te olette vieneet pohjan pois sosiaalipolitiikalta.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Sasin puheenvuoroon. Toteaisin tässä oikeastaan sen, minkä valtiovarainvaliokunnan rehellinen puheenjohtaja jo totesi ja johon on perustunut sosialidemokraattien kritiikki eli sen, että hallituksella ei ole ollut ohjelmaa. Hallitus on laatimassa talouspoliittista ohjelmaa. Hallitus on elänyt kriisistä kriisiin. Sillä ei ole ollut talouspoliittista ohjelmaa.

Ed. Sasi, väitän ja sosialidemokraatit väittävät, että nimenomaan kasvava työttömyys ja lisääntyvät konkurssit ovat koko ajan vieneet uskottavuutta talouspolitiikalta ja pitävät korkeina korkoja, koska tämä lisää epävarmuutta erittäin paljon taloudessa. Ennen kaikkea se, että hallitus tietoisesti jatkaa lamapolitiikkaa, luo hulinailmapiiriin, ja syksyisen hulinan odotus pitää korkoja korkealla ja on ajamassa maamme katastrofiin. Sen takia pidän erittäin vastuuttomana sitä ylimielisyyttä, millä hallituspuolueet ovat suhtautuneet sosialidemokraattien vakavasti tekemään yhteistyötarjoukseen.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajat Sasi, M. Laukkanen ja kumppanit käyvät suuren innostuksen vallassa sosialidemokraattien kahden viikon takaisen

vaihtoehto-ohjelman kimppuun. Kuitenkin toteutettuna ohjelma merkitsisi sitä, että työtä tarjoavaa yritystoimintaa elvytettäisiin ja samalla vältettäisiin se syväjäädytystila, mikä tällä hetkellä vallitsee. Se merkitsi talouden tukiaisjärjestelmän purkamista asteittain ja menoauto-maattien purkamista. Se merkitsi harkitusti kohdennettua säästöohjelmaa ajoitettuna noususuhdanteeseen, niin kuin järkevä suhdannepolitiikka edellyttää. Tätä ohjelmaa pääministeri Aho on nimittänyt velkaohjelmaksi, ja sitä kaikuna nyt seuraavat edustajat Sasi, M. Laukkanen ja kumppanit.

Verratkaamme sitä hallituksen velkaohjelmaan: Hallitus on pelkästään pankkien vaikeuksiin velkarahalla panostamassa yhteistä rahaa palkansaajien taskusta 30 — 40 miljardia markkaa. Se ei kuitenkaan ole ollut valmis kymmenettä osaa näistä miljardeista panostamaan työttömyyden helpottamiseen. Esimerkiksi työvoimaministeriön laatima ohjelma osoitti, että noin 3 miljardin, siis kymmenesosan, panostuksella voitaisiin työllistää ennen kaikkea rakennuslalla noin 30 000 ihmistä ja näin purkaa se paha putki, jonka kiertäessä hallitus tällä hetkellä on. Hallitus ei pääse irti konkurssikierteestä, työttömyyskierteestä ja ruokkii tätä kautta pankkien kriisiä, joka taas koituu konkurssikierteeksi jne. Tämä on siis hallituksen velkaohjelma. Minusta on syytä vertailla kahta ohjelmaa rehellisesti.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hallituksen esitys, mitä nyt juuri nyt käsitellään, yksiselitteisesti ei poista, vaan syventää lamaa. Se yksiselitteisesti lisää sitä kuuluisaa epäluottamusta ei vain hallitusta kohtaan vaan koko Suomea kohtaan. Asiasta niin erinomaisesti englantilainen hyvin arvovaltainen talousjulkaisu The Economist on kirjoittanut puhuessaan heikosta oikeistohallituksesta, jolla ei ole minkäänlaisia talouspoliittisia eväitä ratkaista yhteiskunnan ongelmia.

Kun täällä nyt on puhuttu sosialidemokraattien vaihtoehto-ohjelmasta, niin se on kokonaisuusohjelma. On mahdotonta tehdä sellaista ohjelmaa, jossa olisi yksityiskohdittain vastine jokaiseen paniikkipäätökseen, minkä hallitus eduskuntaan esimerkiksi tuo. Se on kokonaisuusohjelma, joka pitkällä tähtäyksellä vie löysät pois yhteiskunnasta, joka pitkällä tähtäyksellä muuttaa suomalaisen yhteiskunnan rakenteita, joka pitkällä tähtäyksellä myöskin vähentää julkisen menotalouden osuutta Suomen kansantaloudesta.

Mitä tulee ammattiyhdistysliikkeeseen, on aivan selvää, että siitä uhkailusta, jota hallitus ammattiyhdistysliikkeeseen päin osoittaa, ei voi seurata mitään hyvää. On toivottavaa, että ammattiyhdistysliike säilyttäisi itsenäisyytensä myös tämän hallituksen edessä. Vain sitä kautta voidaan päästä edes jotenkin siedettäviin tuloksiin.

Ed. Hä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On uskomatonta itseriittisuutta hallituspuolueiden kansanedustajilta, kun he kuvittelevat että Bundesbank olisi hallituksen talouspolitiikkaa kiittänyt. Kyllä Bundesbankin väliintulo on ollut enemmänkin hätähuuto eurooppalaisten valuuttojen puolesta, joiden pelättiin horjuvan Suomen hallituksen aiheuttamassa valuutta- ja pankkikriisissä.

Ei julkisen talouden osuus suinkaan ole Suomen talouden suurin ongelma. Suomen talouden suurin ongelma on se, että taloudellinen toimeilaisuus on pysähtynyt ja työttömyys on tavattoman suuri. (Ed. Jaakonsaari: Ja hallitus lisää sitä!) Tällä hetkellä pieni ja keskisuuri yritystoiminta kaatuu ja kamppailee kuolinkouristuksissaan. Tilastot kertovat, että yksi yritys tunnissa kaatuu hallituksen tietoisien politiikan seurauksena. Kun verotus on liian kireä, ei ole ostovoimaa, ei ole kysyntää, ja yritykset kaatuvat kiihtyvällä vauhdilla. Pahinta vaihetta tuskin on vielä nähtykään. Kaikki yritysten kuolemat nähdään pankkien taseissa suurenevina, kiihtyvällä vauhdilla suurenevina luottotappioina. Tulossa on myöskin se aalto, jossa sama asia kohtaa yksityisiä kansalaisia ja yksityisiä talouksia.

Pelkäänpä, että ed. Kalliomäen arvio pankkikriisin syvyydestä on sulaa optimismia. Syksy tulee osoittamaan, että pankkikriisi on paljon syvempi kuin ne luvut, joita hän äsken arvioi, ja ensi vuosi tulee menemään vielä pahemmin. Pelkäänpä, että silloin ollaan tilanteessa, jossa Bundesbank jättää meidät oman onnensa nojaan eikä löydy sellaista tukea eikä yhteiskunnassa sellaisia voimavaroja, joilla se kriisi on hoidettavissa. Me ajaudumme täydelliseen katastrofiin.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on, että Ahon kriisihallitus toimenpiteillään kriisiyttää Suomen talouspolitiikkaa, mikä on tullut edellisissä puheenvuoroissa moneen kertaan todetuksi.

Kun vasemmisto on esittänyt omia ohjelmiaan, on syytä muistuttaa siitä, että yhä enemmän näkyy julkisuudessa yritysjohtajien hätähuutoja,

jotka ovat hyvin yhdensuuntaisia niiden näkemysten kanssa, mitä me olemme täällä esittäneet. Samoin kansantaloustietelijät ovat tällä kannalla, joten on aivan selvää, että hallituksen toiminnalla, mikäli se saa esteettä jatkua vielä muutaman kuukauden, me menemme vain ongelmasta toiseen ja yhä syvemmälle. Huomaatan, että työttömyysongelman vähättely on erittäin oleellinen osa hallituksen toimenpiteitä ja siitä myös seuraa se, että korkotasoa pysyy korkealle. Se aiheuttaa sekä perhetasolla että nimenomaan yritystasolla konkurssia ja lisääntyviä ongelmia. Tähän hallituksen toimenpiteet eivät kykene vaikuttamaan yhtään mitään. Hallituksen uskottavuus ns. rahamaailmankin silmissä on hyvin, hyvin olematon puhumattakaan meidän silmistämme.

Ed. Sasi totesi, että ministeri Viinanen on tiedotustilaisuudessa. Äsken kyllä näin hänen harhailevan käytävillä. Pyydänkin, että herra puhemies kutsuu ministeri Viinasen saliin vastaamaan lisäbudjetista ja budjettilinjauksista.

Ed. L u t t i n e n : Herra puhemies! Suomi on syvässä talouskriisissä, mutta Esko Ahon hallituksella ei vielääkään ole talouspoliittista toimenpideohjelmaa, jolla nostettaisiin Suomen talous nousuun. Tällaista ohjelmaa eivät ole yksin sosialidemokraatit vaatineet, vaan vastaavia vaatimuksia on esitetty myös elinkeinoelämän johtomiesten taholta. On hyvä todeta, että valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Mattila yhtyi nyt sosialidemokraattien vaatimukseen talouspoliittisen toimenpideohjelman laatimisesta. Olsi toivottavaa, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin nopeasti. Sillä on ollut toista vuotta aikaa laatia talouspoliittinen toimenpideohjelma. Sitä ei ole kuulunut. Aika tavalla epäilen, että hallitus pystyisi nytkään tällaiseen suoritukseen.

Kuluvan vuoden toisessa lisätalousarviossa sekä esityksessä ensi vuoden varsinaiseksi talousarvioksi hallitus jatkaa julkisten menojen leikkaamista tavalla, joka entisestään hidastaa suhdanteiden elpymistä sekä johtaa loputtomaan talouden kurjistumiskierteeseen. Hallitus onkin sitonut oman uskottavuutensa jatkuviin valtion menojen leikkauksiin, jotka kohdistuvat koulutukseen, sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä työvoimapolitiikkaan. Sen seurauksena ollaan joutumassa kierteeseen, josta ei ole ulospääsyä. Kun huomataan, että menojen leikkausten jälkeen talous ei käännykään nousuun, vaan lama pitkityy, joutuu hallitus jälleen toteuttamaan uusia säästöjä oman uskottavuutensa vahvistamiseksi.

Tällä tavalla murennetaan edelleen talouspolitiikan uskottavuutta sekä lopulta talouden ja yhteiskunnan perusrakenteita. Näin on itse asiassa jo hyvin pitkälle käynytkin.

Hallitus näyttää luottavan siihen, että talouskasvu tulee itsestään vientimarkkinoilta ja julkisia menoja karsimalla. Tähän asti talouspolitiikalla onkin tuettu vientiteollisuutta ja avoimen sektorin kilpailukykyä, mutta kurjistettu kotimarkkinoita. Länsivienti on lähtenyt kasvuun, kauppatase on muuttunut ylijäämäiseksi ja vaihtotaseen vaje on alkanut supistua. Vienti on kuitenkin vain pieni osa kansantaloutta. Viennin kasvun jatkuminen on maailmantalouden taantumun vuoksi myös epävarmaa, eikä vientiteollisuus yksin voi nostaa Suomen taloutta yhdestä historian pahimmasta taluskriisistä.

Vaikka teollisuustuotanto näyttääkin elpymisen merkkejä ja vientisektorilla toimivien yritysten kannattavuus ja tilauskanta ovat alkaneet kohentua, monet pienet ja keskisuuret yritykset joutuvat edelleenkin supistamaan tuotantoaan ja vähentämään työvoimaansa. Syynä on yksinkertaisesti se, että useiden vientiyritystenkin tuotannosta merkittävä osa menee kotimarkkinoille, joilla lama edelleenkin syvenee.

Hallitus on kuluvan vuoden aikana talouspolitiikallaan pitkittänyt taluskriisiä leikkaamalla kotimaista kysyntää veronkorotuksilla ja harkitsemattomilla säästötoimilla. Seurauksena tästä on ollut yritysten konkurssikierteen kiihtyminen ja työttömyyden lisääntyminen. Toukokuussa työvoimatoimistoissa oli jo 337 900 työtöntä työnhakijaa eli 13,1 prosenttia koko työvoimasta.

Toisessa lisätalousarviossa esitetyt menojen leikkaukset kohdistuvat kansantalouden kannalta epätarkoituksenmukaisella ja sosiaalisesti epäoikeudenmukaisella tavalla. Näillä menojen leikkauksilla heikennetään opiskelumahdollisuuksia sekä työttömien mahdollisuuksia työllistyä, mutta samalla kohdennetaan lisämäärärahoja maatalouden tukemiseen. Hallitus näyttääkin maksattavan talouspoliittisten seikkailujensa seuraukset kaikkein heikoimmassa asemassa olevilla kansalaisilla, niillä jotka muutenkin joutuvat kärsimään eniten talouslamasta.

Suomen talouden kääntäminen nousuun, työttömyyden ja korkotason alentaminen sekä yritysten ja kotitalouksien velkaantumisen lievittäminen edellyttäisivät määrätietoista ja luotettavaa talouspolitiikkaa. Tällainen talouspolitiikka sisältäisi välittömästi valikoivia elvyttäviä toimia sekä sitoutumista julkisen talouden tasa-

painottamiseen tulevalle nousukaudella.

Ahon hallituksen talouspolitiikalla ei kuitenkaan ole luotu riittäviä edellytyksiä elinkeinotoiminnan ja työllisyyden nopealle elpymiselle. Päinvastoin hallitus on omilla toimillaan pitkittänyt taluskriisiä ja ylläpitänyt epäluottamusta Suomen talouteen niin kotimaisilla kuin ulkomaisillakin rahoitusmarkkinoilla. Paniikinomaiset säästötoimet ja läntisen Euroopan ennätyslukemia hipova työttömyys ovat omiaan lisäämään myös raha- ja valuuttamarkkinoiden epävakautta. Huolimatta hallituksen väitteistä elvyttävälle talouspolitiikalle on tällä hetkellä olemassa varaa myös ilman tuntuvaan valtion lisävelkaantumista.

Raippaveron välitön poistaminen eikä vasta ensi vuonna osittainen poistaminen ja tuloveroasteikkoihin tehtävä inflaatiotarkistus lisäisivät kotitalouksien ostovoimaa ja elvyttäisivät kotimaista kysyntää. Tällaisesta verotuksen keventämisestä koituva verotulojen väheneminen kääntyy nopeasti verotulojen kasvuksi, kun talous saadaan elpymään. Hallitus menettelee kuitenkin täsmälleen päinvastoin. Se kiristää palkan-saajien verotusta ensi vuonnakin.

Edes inflaation kiihtyminen ei tällä hetkellä ole esteenä työllisyyttä tukevalle ja elvyttävälle talouspolitiikalle. Inflaatio on koko alkuvuoden hidastunut. Toukokuussa inflaatio oli 2,4 prosenttia. Se on huomattavasti vähemmän kuin tärkeimmissä viutimaissamme ja alle EY-maiden keskiarvon.

Tällä hetkellä ennakoitavissa olevan talouskehityksen perusteella hallituksen arvio Suomen kansantalouden tervehdyttämisen keinoista on yksipuolinen ja virheellinen. Vaikka hallitus uskookin vientijohteiseen talouskasvuun, ei tämä vielä tarjoa perustetta sille, että kansantalouden pääosa, kotimarkkinat, jätetään täysin huomiotta. Jos työttömyyden annetaan kasvaa, on pian seurauksena koko tuotantorakenteen rapautuminen. Tämä puolestaan heikentää talouden tasapainoista kasvua ja reaalista kilpailukykyä myös tulevalle nousukaudella. Nousukauden käynnistymistä voikin merkittävästi hidastaa se, että iso osa teollista perusrakennetta ja terveitäkin yrityksiä on tuhoutunut taluskriisin aikana ja lisää tuhoutuu.

Tällä hetkellä valtio joutuu velkaantumaan yli 40 miljardin markan vuosivauhtia, ilman että velanotolla edes pyrittäisiin sellaisiin toimiin, jotka vähentäisivät työttömyyttä ja lopettaisivat lamakierteen. Sen sijaan valtio velkaantuu, jotta maatalouden vientituki, pankkikriisin torjumi-

nen ja työttömyysturva voitaisiin hoitaa. Vaikka hallitus puhuukin menojen supistamisesta, ovat valtion menopaineet jatkuvasti kasvaneet taitamattoman talouspolitiikan seurauksena. Suomen kansantalous on vaikeassa rakennekriisissä, minkä nykyinen lama on paljastanut.

Vaihtotaseen paraneminen tulee jättämään jälkeensä pahan talouden sisäisen ongelman: suurtyöttömyyden. Tänä vuonna työttömyyden kasvu on valtaosin ollut seurausta kotimarkkinoiden taantumasta. Suurtyöttömyys merkitsee vakavia ongelmia koko kansantaloudelle. Näiden ongelmien ratkaisu tulee viemään tavattoman määrän aikaa sekä taloudellisia ja inhimillisiä voimavaroja. Työttömyyden aiheuttamat kansantaloudelliset kustannukset eivät rajoitu vain niihin julkisiin menoihin, joilla rahoitetaan työttömyysturvan ja toimeentulotuen tarpeen kasvu. Pitkittyvä työttömyys heikentää työmotivaatiota, rapauttaa ammattitaitoa ja johtaa työvoiman haaskaukseen. Työttömyyden aiheuttamien taloudellisten ja sosiaalisten haittojen korjaamisesta aiheutuu myös suuria kustannuksia, jotka viime kädessä lankeavat valtion eli veronmaksajien maksettaviksi.

Työttömyys vähenee vain, jos Suomen talous käännetään nousuun. Tämä taas on mahdollista vain, jos korkotaso laskee ja tuotannolliset investoinnit sekä yrittäminen muuttuvat kannattaviksi. Korkotason korkeuteen ei tällä hetkellä vaikuta niinkään inflaatio-odotusten lisääntyminen vaan syvä epäluottamus hallituksen harjoittamaan talouspolitiikkaan, jota leimaa täydellinen neuvottomuus yritysten konkurssien ja työttömyyden kasvun ehkäisemiseksi. Työttömyyden edelleen kasvaessa olisi viimeistään toisesta lisätalousarviosta pitänyt tehdä työllisyyslisäbudjetti. Hallitus kuitenkin esittää tuntuvia leikkauksia julkisiin investointeihin sekä työvoimapolitiisiin menoihin. Tämä on jyrkässä ristiriidassa aktiivisen työllistämispolitiikan kanssa.

Talouden elpymiseksi ja työllisyyden parantamiseksi tarvitaan täydellistä suunnanmuutosta talouspolitiikassa. Täystyöllisyys on tavoittelemisen arvoinen asia myös Suomen EY-jäsenyyden kynnyksellä. Vaikka Maastrichtin sopimuksessa talouspolitiikalle asetetut rajoitukset eivät sisälläkään mitään rajaa työttömyysasteelle, on odotettavissa, että tulevina vuosina työllisyyden parantaminen tulee olemaan yksi keskeinen tavoite Euroopan yhteisöjen maissa ja piirissä.

Sosialidemokraatit ovat hyvin tyytymättömiä toiseen lisätalousarvioon, joka on hallituksen toimesta laadittu virheellisistä talouspoliittisista

lähtökohdista. Tästä seuraa, että sosialidemokraattien taholta tullaan tekemään lisätalousarvion useita muutosehdotuksia, jotka ilmenevät jättämästämme vastalauseesta.

Viimeistään nyt pitäisi kuitenkin kaikille olla selvää, että Suomi ei nouse lamasta nykyisen hallituksen budjettipolitiikalla eikä kriisipäätöksillä. Nykyinen budjettipolitiikka vain kurjistaa taloutta ja kansalaisten elintasoja. Tämä erityisesti heikompiosaisiin ja palkansaajiin kohdistuva hallituksen kurjistamislinja näkyy myös ensi vuoden talousarvioesityksestä, josta olemme julkisuudesta joitakin tietoja saaneet.

Erityiseksi silmätikukseen hallitus on ottanut työttömät, joiden toimeentuloa tullaan kaventamaan todella dramaattisesti. On täysin mahdotonta edes olettaa, että palkansaajajärjestöt voisivat tällaista toimenpidettä hyväksyä ottaen huomioon myös ne hallituksen työttömiin ja palkansaajiin kohdistamat verojen korotukset, joita on ensi vuoden budjetissa lukuksasti.

Kun hallituksen olisi pitänyt ennakkoön palkansaajajärjestöjen kanssa neuvotellen rakentaa yhteiskuntasopua edesauttava talousarvio, on se ylimielisyydellään ja palkansaajavastaisuudellaan menetellyt juuri päinvastoin. Hallitus on kuin tarkoituksella rakentanut kaikki ainekset suurelle konfliktille ensi sykyksi. Vai kuvittelee-ko hallitus, että palkansaajajärjestöt tyytyvät katselemaan tumput suorina, kun hallitus leikkaa jatkuvasti palkansaajien elintasoja?

Arvoisa puhemies! Tuskin pahasti erehtyy, jos arvioi, että ensi vuoden talousarvion käsittely eduskunnassa tullaan suorittamaan huomattavasti suurempien ulkoisten paineiden alla kuin nyt käsittelyssä olevan kuluvan vuoden toisen lisätalousarvion.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Tarcasteltaessa Esko Ahon porvarihallituksen toimia sen reilun vuoden kestäneeltä hallitustaipaleelta voi vain sanoa, että sen tie on kulkenut kriisistä kriisiin. Kriisit näyttävät toistuvan noin viiden kuukauden välein. Viime kesäkuussahan hallitus päätti Suomen markan yksipuolisesta kytkemisestä ecuun, eurovaluuttaan. Tarkoitus oli Suomen markan arvon vakaana pitäminen. Viisi kuukautta myöhemmin tuo päätös romuttui surkuhupaisassa devalvaationäytelmässä marraskuussa. Silloin uskottavuus hallituksen kykyyn luotsata taloutemme terveille pohjalle romuttui täydellisesti, eikä tuo luottamus ole palautunut.

Hallituksen toimien uskottavuuden puute johti taas viisi kuukautta myöhemmin kriisikoukukseen ja kriisipakettiin, jossa tehtiin päätös kansalaisten etuuskien leikkaamisesta koulutuksessa, sosiaaliturvassa, asumisessa ja työllistämisessä, muutamia mainitakseni. Nyt esitetyssä lisätalousarviossa ja ensi vuoden varsinaisessa talousarviossa eduskunnan enemmistö panee täytäntöön tuon kriisipaketin sisältöä. Näyttää siltä, että tätä hallitusta vaivaa viiden kuukauden kirous. Kaikki merkit viittaavat, niin kuin on aikaisemmin todettu, siihen että ensi syyskuussa on odotettavissa jälleen uusi kriisi.

Sosialidemokraattien vastalauseessa lisätalousarvioon sanotaan: "Suomen talouden kääntäminen nousuun, työttömyyden ja korkotason alentaminen sekä yritysten ja kotitalouksien velkaantumisen lievittäminen edellyttävät luotettavaa ja määrätietoista talouspolitiikkaa."

Tämän hallituksen talouspolitiikka ei ole luotettavaa eikä määrätietoista. Sillä ei ole pidemmän tähtäimen talouden tervehdyttämissuunnitelmia, vaan se joutuu tekemään ratkaisunsa lyhyellä harkinta-ajalla silloin, kun tilanne uhkaa riistäytyä käsistä, ja ensi syksynä tällainen tilanne on taas odotettavissa.

Ed. Mattilalle haluaisin huomauttaa tässä, että hallituksella ei todella ole keskipitkän välin talousohjelmaa, jota hän kaipasi.

Ei ole mikään ihme, jos kansa alkaa kapinoida. Hallituksen koko toimikaudella työttömyys on kaksinkertaistunut ja pitkäaikaistyöttömyys kuusinkertaistunut. Maassa on tällä hetkellä yli 320 000 työtöntä ja aivan erityiseksi ongelmaksi nousee nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys.

Työttömyyden kasvu aiheutuu tänä vuonna pääasiassa kotimaisen kysynnän vähentymisestä. Verojen korotukset ja sosiaalietuuksien leikkaukset ovat tehokkaasti laskeneet ja leikanneet ihmisten ostovoimaa. Vaikka vientiteollisuus onkin alkanut elpyä ja vienti kasvaa, se ei vielä pitkään aikaan tule tarvitsemaan lisää työvoimaa. Valtaosa pienistä ja keskisuurista yrityksistä on sellaisia, joiden tuotteista suurin osa menee kotimarkkinoille. Kun kotimarkkinat ovat kasvavissa vaikeuksissa ja kotimainen kysyntä aallonpohjassa, ei viennin lisääntyminen kohenna riittävästi yritystoiminnan kannattavuutta eikä lisää työllisyyttä. Olisinkin odottanut, aivan niin kuin ed. Luttinen totesi, että tästä vuoden toisesta lisätalousarviosta olisi tullut todellinen työllisyyslisäbudjetti, jolla olisi edes yritetty taittaa työttömyyden selkää.

Työtön on onneton ihminen, jonka koko elämä romahtaa työpaikan menetyksen myötä. Hän kärsii mielenterveysongelmista, ja aivan liian moni on katkaissut elämänsä oman käden kautta koettuaan elämänsä olevan umpikujassa. Tämä käy ilmi sosiaali- ja terveyshallituksen tuoreesta tutkimuksesta. Yhtä suurta ahdistusta kokee ihminen, joka pelkää jäävänsä työttömäksi. Tutkimuksen mukaan joka viides suomalainen pelkää menettävänsä työpaikkansa. Työttömyyden pelossa ihmiset käyvät myös entistä enemmän sairaina toisissa ja mielenterveysongelmat ovat jokapäiväisiä.

Samanaikaisesti sosiaali- ja terveyshallituksen tutkimuksen mukaan noin 70 000 ihmistä Suomessa on nähnyt nälkää köyhyyden vuoksi ja noin 400 000 ihmistä joutuu tulemaan toimeen alle 2 500 markalla kuukaudessa. Näillä apua tarvitsevilla ihmisillä on suuri kynnys hakea yhteiskunnan apua, eivätkä he tutkimuksen mukaan käytä sen enempää yhteiskunnan palveluja kuin muutkaan kanssaihmiset.

Hallitus on budjettiriihestä kantautuneiden tietojen mukaan leikkaamassa työttömyysturvaa siten, että lomautettu saa ensimmäiseltä kolmelta viikolta vain peruspäivärahaa 116 markkaa päivältä, josta menee vero. Kun ottaa huomioon sen, että tuota peruspäivärahan saamista edeltää viikon karenssiaika, on tuo aika neljä viikkoa. Tuolla heikennyksellä hallitus lisää vielä työssä olevien ahdistusta ja henkistä hätää. Noiden neljän viikon aikanakin täytyy nimittäin syödä, maksaa vuokrat ja asunovelat jne. Pelko on todella suuri niiden keskuudessa, joita esimerkiksi lomautukset uhkaavat, kun tiedetään, että tänä päivänä työnantajat käyttävät hyvin herkästi lomautuksia hyväkseen, jopa hyvin paljon sillä tavalla, että lomautetaan määräämättömäksi ajaksi.

Arvoisa puhemies! Jos hallituksen ministerit edes hetkeksi laskeutuisivat alas korkeuksistaan ja ajattelisivat maalaisjärjellä ja eläisivät ihmisen tasolla, he tulisivat siihen tulokseen, että työttömien työllistäminen konstilla millä hyvänsä on tässä maassa nyt ykkösasia. Siihen olisi mahdollisuuksia, mutta halua puuttuu. Esimerkiksi asuntorakentamisen lisääminen antaisi ihmisille työtä, mutta hallitus esittää lisätalousarviossaan vähennettäväksi asunto-olojen kehittämisrahastosta 110 miljoonaa markkaa. Leikkauksella hallitus kuvittelee säästävänsä valtion varoja. Samanaikaisesti asuntorahasto joutuu ottamaan lyhytaikaista lainaa ja maksamaan 100—120 miljoonaa markkaa arvioitua enemmän rahas-

ton lainojen korkokuluja, mikä johtuu Suomen erittäin korkeasta korkotasosta. Mitähän säästämistä tällainen on? Asuntorahasto tarvitsee ne 110 miljoonaa markkaa, jotka siltä nyt aiotaan leikata.

Tämän vuoden talousarvioon on kirjattu: "Mikäli asuntojen uustuotanto uhkaa jäädä 27 100 asunnon kokonaistavoitetta pienemmäksi, arvioidaan tuotannon jakautuminen ja määrärahojen käyttö vuokra-, asumisoikeus-, aravaomistus- ja korkotuettuihin asuntoihin uudelleen vuoden 92 aikana. Työllisyystilanteen vuoksi mahdollisimman suuri osa asuntotuotannosta pyritään käynnistämään ensimmäisellä vuosipuoliskolla." Nyt olisi tuon budjettiin kirjoitetun uudelleenarvioinnin aika. Asuntotuotannon rakenne tämän vuoden budjetissä painottuu omistusasuntojen rakentamiseen, jotka eivät käy kaupaksi. Kesäkuun 8 päivään mennessä oli aloitettu 1 009 aravaosakeasunnon rakentaminen, kun koko vuoden aloitustavoite on noin 5 000 asuntoa. Tuo tavoite ei toteudu.

Kun vuokratrakentamiselle on kysyntää, on rakentamisen painopiste kiireellä siirrettävä vuokra-asuntotuotantoon. (Ed. Aittoniemi: Missä sitä kysyntää on?) Asiantuntijoiden mukaan vuokra-asuntojen rakentamishakemuksia on asuntohallituksessa noin 13 000 ja peruskorjaushakemuksia noin 7 000, joten rakentaminen saadaan sillä puolella nopeasti liikkeelle, jos halutaan. (Ed. Aittoniemi: Se on käytetty potentiaali!) Rakennusalan ammattimiehistä on työttöminä yli 40 prosenttia. Kun tonttimaan hinta on laskenut, samoin rakennustarvikkeet ja palkat, olisi valtionkin edun mukaista, jos rakentamiseen saataisiin lisää vauhtia. (Ed. Aittoniemi: Tarpeettomia rakennuksia ei kannata rakentaa!) Valtion menoja ei rakentaminen lisää, kun muistetaan, että yksi rakennustyömiestä työllistää 2—3 muuta rakennustarviketeollisuudessa ja -kaupassa eikä työttömyyskorvauksia tarvitse maksaa.

Edellä oleviin perusteluihin viitaten esitänkin, että eduskunta ei hyväksyisi tuota 110 miljoonan markan vähentämistä asunto-olojen kehittämistarpeesta.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Törnqvistille todeta, että tällä lisäbudjetillä nimenomaan estettiin kriisin syntyminen ja tavoite on onnistunut lisäbudjetin avulla: Devalvaatio estettiin ja luottamus markkinoilla palautettiin. Haluan korostaa sitä, että te voitte poliittisina kilpailijoina arvostella sitä,

että tämä ei olisi oikeata talouspolitiikkaa, mutta markkinat, missä ihmiset toimivat oman etunsa mukaisesti, ovat arvioineet, että tämä on ollut oikea ratkaisu. Uskon, että heidän arvionsa tästä lisätalousarviosta on selvästi objektiivisempi ja oikeampi kuin teidän arvionne.

Haluan myös korostaa tässä yhteydessä sitä, että työttömyyden kasvu on pysähtynyt viimeisten kuukausien aikana ja vientivetoinen kansantalouden kasvu on alkanut. Tällä hetkellä vienti kasvaa 9 prosenttia tänä vuonna, ja ennuste ensi vuodelle on myös, että vienti kasvaisi 9 prosenttia. Tällä tavalla työllisyyttä kyetään parantamaan.

Haluan myös kysyä sitä, että jos halutaan, että tämä pöhöttynyt talous jatkuu velkarahalla, niin ollaanko sitä mieltä, että edelleen pitää rakentaa golfkenttiä, liikepalatseja, Lapin kelo-honkapalatsia, kuten aikaisemmin.

On ollut selvää, että meillä on ollut liikaa kiertoa kansantaloudessa ja ylikierrokset on nyt purettu ja vihdoin päästy terveelle kestäväälle pohjalle.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Törnqvist kiinnitti puheenvuorossaan nimenomaan keskeisiin kohtiin huomiota: asuntotuotantoon ja työttömyys-tilanteeseen. Tälläkin hetkellä hallituksella olisi hyvät mahdollisuudet vaikuttaa näihin asioihin, jos se haluaisi, mutta mitä tapahtuukaan: Asun-toministeri luottaa lähinnä vain unelmiin, muttei tarkista lainkaan sitä, millä tavalla tuotantotavoitteet toteutuvat, ja työvoimaministeri sen sijaan keskittyy tuottamaan lööpejä yksityisasi-oiillaan lehdistössä.

Minä haluaisin nimenomaan korostaa sitä, että tällä hetkellä pitäisi palauttaa nuo rahat asuntotuotannon osalta ja tehdä ratkaisuja siltä osalta, miten tuotanto sisäisesti jakautuu. Asun-tohallitus on suorittanut puhelinkierrosta, jossa on rukoiltu, että kunnat alkaisivat tuottaa lisää henkilökohtaisia arava-asuntoja. Tilanne on se, että noin tuhat asuntoa tällä keinolla saatiin jonoon, mutta tosiasiallisesti niistäkin lähtee yksi kolmasosa, korkeintaan puolet, liikkeelle. Sen sijaan tällä hetkellä 15 pahiten asunnottomuudesta kärsivää kuntaa olisi valmiita tuottamaan vuokra-asuntoja. On arvioitu, että tällä tavalla jopa parituhatta asuntoa olisi mahdollista saada välittömästi liikkeelle.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvist kiinnitti hyvin tärkeään

asiaan tässä ansiokkaassa puheenvuorossaan huomiota. Haluaisin todeta, että nimenomaan vuokra-asuntojen rakentamisen tarve on erittäin suuri, ja se, miksi se on suuri, johtuu juuri siitä, että kun ihmisillä on erittäin suuret taloudelliset vaikeudet esimerkiksi työttömyydestä johtuen, niin ei ole kyetty hankkimaan omistusasuntoja. Siitä syystä, ed. Aittoniemi, esimerkiksi Tampereen kaupungissa, jossa toivoisin teidän tilannetta tuntevan, on toistatuhatta ihmistä tälläkin hetkellä vuokra-asuntojonossa. He eivät kykene ostamaan vapaina olevia kovanrahan asuntoja, ja niitä on sitä paitsi mahdotonta myös muuttaa vuokra-asunnoiksi, koska ne ovat jo rakennus-tyyliltään ja rakennusmaaltaankin niin kalliita, että se ei onnistu.

Sitten ed. Sasi sanoi täällä, että työttömyys on vähentynyt. Haluan huomauttaa ed. Sasille, että tuoreimman tilaston mukaan kylläkin lomautettujen määrä on vähentynyt ja se kaunistaa muutamalla promillella tuota lukua, mutta kokonaan työttömien ihmisten määrä on lisääntynyt viimeisen kuukauden aikana 9 000:lla, joten sen pitäisi olla aika hälyttävää myös ed. Sasille.

Ed. Lahti-Nuuttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi antoi juhanusruusuksen kuvan hallituksesta ja hallituksen työstä. Kuitenkin on rehellisyyden nimissä sanottava, että aukottoman hyväksyviä eivät hallituspuolueetkaan ole oman hallituksensa suhteen, eivät sen paremmin sen talouspolitiikan kuin toimenpiteiden tai näiden ehdotuksien suhteen, jotka tässä lisätalousarviossa ovat. Lisätalousarviomietinnöstä on selvästi luettavissa suoraa hallituksen arvostelua, jonka hallituspuolueet ovat hyväksyneet, koska tämä on tullut valiokunnan mietintöön.

Mainitsen esimerkiksi sen kritiikin, joka kohdistuu Helsingin yliopiston talonrakennusmäärärahojen vähentämiseen. Aivan selvästi on arvioitavissa, että rakentamisen kokonaiskustannukset tämän vuoksi nousevat. Siitä aiheutuu kohtuuttomia seurauksivaikutuksia ja kalliita väliaikaisratkaisuja.

Täällä myös aivan selvästi valiokunta on joutunut edellyttämään hallitukselta, miten maatalouden kehittämisrahaston varoja tulisi vastaisuudessa käyttää.

Samoin valiokunta kritisoi hyvin voimakkaasti hallituksen toimenpiteitä radanpidon rahoituksessa ja edellyttää, että radanpidon kehittämishankkeet toteutetaan suunnitelmien mukaisesti ajallaan.

Samalla tavalla on luettavissa suoraa viestiä hallitukselle myös asuntotoimen osalta, kun valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii määrärahojen riittävydestä asunto-olojen kehittämisrahastossa.

Ellei valiokunta olisi joutunut ottamaan tällaisia kantoja, niin sehän olisi silloin merkinnyt sitä, että hallitus olisi toiminut hyvin ja kelpoisesti. Tahdon tällä puheenvuorolla vain sanoa sen, että ihan niin aukottoman hyväksyvästi ei hallituksen toimiin suhtauduta.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi todella antoi, niin kuin ed. Lahti-Nuuttila totesi, juhanusruusuksen kuvan tästä taloustilanteesta ja hallituksen menestyksestä talouspoliittisissa toimissaan. Totuushan on se, että hallitus ei ole pystynyt yhteenkään sellaiseen rakenteelliseen parannustoimenpiteeseen, joka olisi siinä oikeassa indikaattorissa eli korkotasossa näkynyt sen alentumisena. Siis tässä suhteessa kaikki on vielä tulevaisuutta. Mitään olennaista parannusta ei ole tapahtunut.

Toinen näkökohta on se, että kaikki toimenpiteet edelleen hoidetaan velalla eli ehkä kansallinen kokoomus ei ole ollenkaan kantamassa vastuutakaan silloin, kun tätä velkaa maksetaan takaisin, jos tätä menoa jatkuu.

Kolmanneksi puhutaan siitä, että työttömyys olisi laskenut. On kyllä jokseenkin hullvottomasti suhteellisuusasteikkoakin käytetty hyväksi, kun työttömiä on yli 340 000 edelleen.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Sasi väitti, että luottamus hallituksen politiikkaan on palautunut devalvaation jälkeen ja että markkinavoimat ovat sen hyväksyneet. Tuo luottamus on tilapäistä. Se näytti siltä välillä, mutta miksi korkotasoa ei ole laskenut? Miksi se on yhä ylhäällä? Miksi korot ovat reagoineet mm. eilisen budjettiriihen jälkeen? Se osoittaa sitä, että luottamusta ei ole. On totta, että vienti kasvaa, ja se on hyvä asia, mutta se ei auta taloutta ylöspäin, vaan tarvitaan kotimaisen kysynnän elvyttämistä, tarvitaan uskoa ihmisillä siihen, että he voivat luottaa tulevaisuuteen ja uskaltavat ne vähät penninsä sijoittaa johonkin, ostaa jotakin.

Arvoisa kansanedustaja Sasi, kun minä puhun asuntorakentamisesta, nimenomaan vuok-

ra-asuntojen lisäämisestä, niin se ei kyllä tarkoita kylpylöitä eikä golfkenttiä.

Ed. L a a k s o n e n : Herra puhemies! Tämän vuoden toinen lisätalousarvio on mielestäni hallituksen omintakeista suurta yhteiskuntapoliittista kokeilua. Sen yksinkertaisena avainsanana on leikkaaminen, joka ennen muuta kohdistuu vähävaraisiin ihmisiin ja työttömiin, erityisesti myös tulevaisuudessa nuorisotyöttömien osalta. Tehtiinhän tässä juuri ratkaisu siitä, että työllistämismahdollisuuksia siirrettiin ja nuorista työttömistä tämän esityksen mukaan tehdään kolmen vartin työllistettyjä eli täysiaikaisesta työllistamisestä tingittiin.

Hallitus näyttää pyrkivän toteuttamaan jo hieman kuluneen vitšin, jonka mukaan leikkaus onnistui mutta potilas kuoli. Hallituksen lääkärintaidoilla potilaan, Suomen kansantalouden, ainoa pelastus on, että leikkaus epäonnistuu ja lääkäri kuolee, mikä tarkoittaa sitä, että Ahon hallitus joutaa mennä. En usko, että Suomen kansa itkee tämän hallituksen kaatumista.

Vaikka Ahon hallituksen ottaessa tehtävänsä vastaan voitiinkin todeta, että se sai edeltäjältään heikon perinnön, niin yhä suurempi osa vaikeuksista on nyt Ahon hallituksen syytä. Ahon hallitus sai heikkenevän työllisyyden, mutta omin teoin se heikentää edelleen sitä. Ahon hallituksesta on tullut tuhansien konkurssien hallitus, ja myös äsken käyty keskustelu talouspoliittisesta epäluottamuksesta on enemmän kuin tosiasia. Eivät toimenpiteet, mitä hallitus on tehnyt, ole johtaneet siihen, että yleinen korkotaso maassa olisi laskenut, vaan me makamme edelleen poikkeuksellisen korkeata reaalikorkoa, joka myös omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että sinänsä terveitä yrityksiä kuolee.

Verotuottojen osalta on käynyt niin, että välittömät verot ovat alentuneet, välilliset verot ovat alentuneet, autovero on alentunut jnp., ja myös monet pienet ja keskisuuret yritykset talousvaikeuksista johtuen ovat siinä tilanteessa, että niiden maksamat verot ovat yli 10 miljardia markkaa rästissä, ja näyttää siltä, että tulevana kesänä ja varsinkin syyskesällä tämä vaje tulee vielä kasvamaan.

Ylipäättänsä hallitus on muodostamisestaan saakka ajanut sellaista talouspolitiikkaa, jonka ensisijainen seuraus on ollut maassamme työttömyyden paheneminen. Me vasemmistoliitossa olemme ecupäätöksestä eli siis vuodentakaisesta tilanteesta lähtien ajaneet hallituksen linjasta selvästi poikkeavaa talouspolitiikkaa. Me olem-

me vaatineet sosiaalisesti oikeudenmukaista valikoivaa elvytystä, mutta tähän ei hallitukselle sovi. Ed. Sasi täällä aikaisemmassa puheenvuorossa väheksyi yhtäältä sosialidemokraattien ja toisaalta vasemmistoliiton vaihtoehtoa. Eikä tämä tilannetta muuksi muuta. Ed. Sasi näkee vain yksioikoisesti tämän valitun tien, joka on tuhon tie, eikä halua kuulla niitä muita vaihtoehtoja, joita todella on olemassa.

Ecupäätöksen yhteydessä meidän mielestämme olisi pitänyt devalvoida ja sen jälkeen olisi pitänyt harjoittaa valikoivaa elvyttävää politiikkaa. Hallituksen väärän politiikan takia markan ulkoisen arvon korjaus myöhästyi puolella vuodella, mikä vain syvensi osaltaan laman vaikutuksia.

Marraskuun devalvaation jälkeen hallitus on syventänyt edelleen lamaa leikkaamalla kulutuskysyntää liioitellen julkisen velan kasvun seurauksia. Työllisyyden ja kotimarkkinoiden elpymisen kannalta olisi verrattomasti järkevämpää tähdätä menojen supistukseen ja verotuksen lisäämiseen suhdanteiden elpessä. Velkaantumisen taittumiseen on perusteltua pyrkiä hieman pidemmällä ajanjaksolla eikä yrittää tätä tietä, mitä hallitus nyt on tekemässä, että kertarysäyksellä katkaistaisiin velkakierre tässä suhdannetilanteessa, missä maa on.

Kaiken kaikkiaan hallituksen talouspolitiikan seurauksena olemme tilanteessa, jossa hallitus hyväksyy tulevillekin vuosille korkean, yli 10 prosentin työttömyyden säilymisen. Eikä tässä lisäbudjetissa työministeriön pääluokkaan esitetä harkinnanvaraisen työllistämisen lisäämistä vaan päinvastoin supistetaan lakisääteisiä menoja. Tämä on oleellisesti toista kuin työministerin aikaisemmat puheet tämän vuoden kevättalvelta, jolloin hän edellytti tähän lisäbudjettiin nimenomaan työllistävää vaikutusta. Toisin on käynyt. Näyttääkin siltä, että työministeri on omimmillaan, julkisuuden mukaan, joillakin muilla inhimillisen elämän alueilla kuin työministeriön hallinnossa.

Ennen vaaleja keskusta puhui postitoimistojen lakkauttamista vastaan. Mutta valtaan päästyään se antaa maaseudun postitoimistojen mennä kiinni.

Eikä se tyydy yksin tähän. Se supistaa opetus-toimen määrärahoja niin, että myös pienet kyläkoulut lakkaavat maastamme. Opetustoimessa Ahon hallitus merkitsee eriarvoisuuden lisääntymistä. Tukiopetusta vähennetään, käyttöön otetaan lukukausimaksut. Myös yleisesti opetuksen taso laskee. Tässä lisätalousarviossa poistetaan

kokeilumäärärahoja, mikä käytännössä siirtää vain nämä menot talousahdingossa painiskeleville kunnille.

Viimeisimpien vuosien aikana valtion ja kuntien välisen kustannusjaon mukaan kunnissa on noin 10 miljardin paine, ja täällä hyväksytty kiinteistövero omalta osaltaan kuntalaisten verorasitusta tulee vielä lisäämään, puhumattaakaan tästä suunnitellusta pääomaverouudistuksesta, jota ollaan toteuttamassa. Tämä asettaa kunnat tavattoman ahtaalle, ja on ilmeistä, että ennätyksellisen suuri määrä kuntia ensi syksynä joutuu nostamaan veroäyriään.

Koulutus on investointi tulevaisuuteen, sanotaan. Kun rutiköyhä, kulkutautien ja nälänhädän vaivaama Suomi käynnisti kansakoululaitoksen viime vuosisadalalla, loivat silloiset kaukonäköiset päättäjät perustan Suomen taloudelliselle ja henkiselle nousulle, mutta eihän silloin pääministerinä kukkoillutkaan joku aho eikä valtiovarainministerinä joku viinanen.

Edellisessä lisätalousarviossa rataverkostoon laitettiin rahaa rantaradan korjaamista varten 15 miljoonaa markkaa. Mutta nyt tässä lisäbudjetissa, joka annettiin samanaikaisesti, kun ensimmäinen lisäbudjetti eduskunnassa valmistui, vähennetään ratahankkeista 100 miljoonaa markkaa. Tämä on käsittämätöntä ja todella huonoa suunnittelua. Se on tempoilua, eikä mitään liikennepoliittista näkemystä sisälly tällaiseen toimenpiteeseen.

Herra puhemies! Verotus kiristyy, vaikka suhdanteet edellyttäisivät muuta. Hallitus pienentää raippaveroa kai pikemminkin sen saaman huonon kaiun takia, mutta siitä huolimatta kerää muilla tavoilla lisää veroa kansalaisilta. Ensi vuodeksi kaavailtu ympäristövero on vain ovela julkisuuskikka. Se ei ole aito ympäristövero, jolla pyrittäisiin vaikuttamaan energian kulutukseen myös teollisuudessa ja toisaalta suuntaamaan energian tuotantoa ympäristön kannalta järkevämmiin. Kaavaillun energiaveron ainoa tavoite on kerätä kuluttajilta lisää rahaa, mutta myydä tämä epämiellyttävä idea kauniissa pakeissa. Kaupan hyllyillä on monia tuotteita, joissa komeilee sana "eko" tai "ympäristö", mutta silti niille ei voi ympäristömerkkiä myöntää, ei myöskään mielestäni hallituksen ympäristöverokaa-vailuille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen deflatorinen politiikka ajaa Suomea yhä syvemmälle lamaan. Ei auta yhtään, että inflaatio on painettu todella alas, jos kaikki muu epäonnistuu, niin kuin nyt näyttää. Pankkien toimeentulotuen jaosta on

tehty päätös, mutta järjestämättömien luottojen jatkuva kasvu osoittaa, että syksyllä ollaan kiihkeällä partaalla. Hyvät edustajatoverit, jos tämä hallitus kestää syksyyn, niin vaikuttaa siltä, että pieni ja keskisuuri talouselämä ei sitä tule kestämään, ja tämä vain lisää työttömiä tähän maahan.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Laaksosen kanssa pitkälle samaa mieltä ja pelkään myös pahoin, että syksy tulee olemaan erittäin vaikea nimenomaan työllisyystilanteen takia. Tällä hetkellä monet nuoret, jotka pääsevät koulusta ...

P u h e m i e s (koputtaa): Muistutan jälleen vastauspuheenvuoron luonteesta!

P u h u j a : ... eivät ole saaneet jatkokoulutuspaikkaa, vaan joutuvat työttömyyden piiriin nimenomaan tulevan syksyn aikana. Siinä mielessä, samoin kuin ed. Laaksonen totesi, olisin toivonut, että hallituksen esityksessä olisi todella painokkaammin kiinnitetty huomiota työllisyyskysymyksiin.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Keskityn tässä puheenvuorossa lyhyesti vain kahteen seikkaan lisäbudjetin tiimoilta: ensiksi ympäristöveroihin ja toiseksi Itä-Euroopan energiasäästöyhteistyöhankkeeseen.

Hallitushan kasaa budjetteja, niin varsinaisia kuin lisätalousarvioitakin, täysin näköalattomasti kriisin tunnelmissa. Lisätalousarvio antaisi kuitenkin tilaisuuden tehdä muutakin kuin pelkästään reagoida lamaan. Lama ei myöskään estä tekemästä sellaisia linjaratkaisuja, jotka suuntaisivat Suomen kansantaloutta kohti kestävä kehityksen linjaa. Päinvastoin lama tarjoaa mahdollisuuden uudelleenarviointiin ja kelkan kääntämiseen uusille urille.

Eilisessä ensi vuoden budjetin julkistamistilaisuudessa hallituksen ministerit kilvan kehuskeliivat ensi vuonna toteutettavaa verotuksen rakenneuudistusta, jossa siirryttäisiin tulojen verottamisesta kulutuksen ja saastuttamisen verottamiseen ja jossa suoraan lainaten ministeri Pekkarista "merkittävä osa veroista kerättäisiin haittaveroilla".

Kun hallituksen kaavailujen mukaan uudella ympäristöverolla kerätään 500 miljoonaa markkaa ja kun vuosittainen tuloverokertymä esimerkiksi on noin 35 miljardia markkaa, ei totta vie ole kanttia puhua verotuksen rakenneuudistuk-

sesta. Sellainen verotuksen kokonaisuudistus, jolla olisi todellista rakenteellista merkitystä ja joka kehittäisi Suomen taloutta terveeseen ja kestäväan suuntaan, vaatisi kattavan ohjelman ympäristöverojen asteittaisesta kehittämisestä. Ympäristöveron kertymän tulisi olla moninkertainen hallituksen esittämään nähden, jotta sillä olisi mitään vaikutusta investointi-, tuotanto- ja kulutus päätöksiin. Nyt hallituksen esittämällä mallilla on todellakin vain fiskaalinen merkitys: Kerätään lisää veroja kauniimmassa vihreässä paketissa. Hallituksen esitys on todella vain hätäinen veto tyhjistä hihasta.

Nykyinen laman pohja olisi kuitenkin juuri oikea hetki ryhtyä toteuttamaan talouden rakenteita korjaavaa verouudistusta ja siirtyä oikeasti työn verottamisesta ympäristöhaittojen verottamiseen. Näin yrityssektorin investoinneille annettaisiin riittävän ajoissa oikea signaali verotuksen tulevasta kehityssuunasta. Oikeaoppiset ympäristöverot ohjaavat talouden rakennetta modernimman, puhtaamman ja säästävimmän tekniikan käyttöön. Ne suosivat myös koulutusta ja työtä pääoman ja raaka-aineiden sijaan. Eli ne työllistävät välillisesti ja ohjaavat myös ympäristön kannalta kestävämpään tuotantorakenteeseen nostamalla haittojen hintaa. Tulevaisuudessa veropohjaa on joka tapauksessa laajennettava EY-kuvioiden tapaan ympäristö- ja haitta-veroilla.

Lisäbudjetissa oleva polttoaineveron korotus on muuten hyvä asia, mutta siinä ei ole porrastettu polttoainevoja polttoaineiden haittavaiikutusten mukaan.

Toinen seikka on kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa oleva Suomen ja Venäjän ympäristö- ja energiansäästöyhteistyöprojekti. Lisäbudjetissa ei kerrota oikeastaan mitään tästä hankkeesta. Valtiovarainvaliokunnan kauppa- ja teollisuusjaostossa, jonka toimialaan tämä kuuluu, sai lypsää tietoja sana sanalta, numero numerolta, ennen kuin mitään siitä selvisi. Kuitenkin on kyse aivan uudesta hankkeesta, pääntävaus isoille investointihankkeille tulevaisuudessa. Tämä juttu on sen verran mystinen, että mielestäni se tarvitsee suitset, jotta se ei tulisi lipsahtamaan ydinvoiman rakentamisen puolelle säästämistavoitteesta. Siksi tulen esittämään tässä yhteydessä perustelulausumaa, jossa tämä hanke sidotaan nimenomaan energian säästöön.

Arvoisa puhemies! Asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään II vastalauseen mukaiset muutosesitykset lisäbudjettiin.

Ed. Laakkonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun vaaditaan ympäristöveroja ja haitta-veroja nostettaviksi moninkertaisiksi siitä, mitä hallitus mahdollisesti tekee, silloin täytyy muistaa, että Suomessa esimerkiksi hiilidioksidipäästöistä 37 prosenttia johtuu asuntojen lämmityksestä. Jos siihen pannaan muutaman miljardin vero päälle, kyllä asumiskustannukset nousevat melkoisesti eivätkä ainakaan kaikki saa sitä esimerkiksi tuloverojen alennuksella takaisin, koska kaikki eivät edes maksa tuloveroa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tiurille palautan taas pitkän väliajan jälkeen mieleen sen, että kun käytetään polttoaineena puuta, syntynyt hiilidioksidi sitoutuu uudessa yhteyttämistapahtumassa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puun poltto ei-haitallisesti on mahdollista vain uusissa kaasutusjärjestelmissä, joita vasta kokeillaan. Jos sitä tavallisissa lämmityslaitteissa käytetään, metaanipäästöt monin kerron poistavat sen hyödyn, joka hiilidioksidipäästöjen vähenemisellä saadaan aikaan.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa esitetään määrärahoja energiahuollon tutkimukseen, suunnitteluun ja valvontatoimintaan. Puhun ihan lyhyesti siitä, että kun määrärahoja on tarkoitus käyttää Itä-Euroopan energiatalouden kohentamiseen, olisi eduskunnan syytä esittää varauma, että rahoja ei käytetä korjauskelvottomien ydinvoimaloiden, romuydinvoimaloiden, ensiapukorjaukseen, vaan lähdetään tehostamaan energian käyttöä lähialueilla, missä sitä todella voidaan tehostaa. On tehty lukuisia arvioita siitä, että eri elämänaloilla ja sektoreilla voidaan säästää jopa 40 prosenttia energiaa ja, mikä parasta, hyvin kannattavilla investoinneilla, joiden takaisinmaksuaika on lyhyt.

Jos Suomi haluaa olla mukana sulkemassa maailman kaikkein vaarallisimpia ydinvoimaloita, lähestymistavaksi pitäisi valita se, että vähennetään energian tarvetta, otetaan löysät pois ja tehdään se vieläpä niin, että suomalainen insinööritaito ja teollisuus saavat siitä erittäin kannattavaa työtä.

Mitkä ovat maailman kaikkein vaarallisimpia ydinvoimaloita? Eri asiantuntijaselvitysten mu-

kaan tietenkin Tshernobyl-tyypin grafiittihidas-teiset reaktorit ovat niitä. Ja näitähän lähialueilamme on useita: Sosnovyi Borissa, mutta myös Ignalinassa Liettuassa.

Kansainvälinen atomienergiajärjestö on kiinnittänyt lisäksi huomiota siihen, että myös ns. painevesireaktorien, joiden ehkä vähän kehittyneempiä serkkuja löytyy Loviisasta, kaikkein vanhin sukupolvi on erittäin vaarallinen ja rakenteellisesti sellainen, että niiden korjaamiseen ei pitäisi olla mitään aihetta. Näitä reaktoreita meidän lähialueillamme on Kuolassa Poljarnye Zorissa. Vastaavanlaisia ydinvoimaloita on suljettu Saksassa. Sinä päivänä, kun Saksa yhdistyi, suljettiin itäisessä Saksassa olevat vanhimman sukupolven painevesireaktorit. Tätä esimerkkiä pitäisi noudattaa.

Tämän päivän Ilta-Sanomista saa oikein hyvän käsityksen siitä, että ydinvoimateollisuudella on kova tarve päästä Itä-Euroopan markkinoille, osittain sen takia, että Länsi-Euroopassa ydinvoimateollisuus on jäissä. Senpä takia ydinvoimateollisuus hakee nyt talvetimisolosuhteita Itä-Euroopasta. Se ajattelee, että vielä pitkän talven jälkeen koittaa Länsi-Euroopassakin kevät. Itse katson, että ydinvoimateollisuutta ei pitäisi tukea, pitäisi satsata toisenlaisiin, kestävämpiin ja turvallisempiin energiamuotoihin, kuten uusiutuviin energian lähteisiin.

Arvoisa puhemies! Tästä syystä ed. Luukkaisen vastalauseessa valtiovarainvaliokunnan mietintöön esitetään kahta lausumaa, joissa edellytetään, että suunnittelu- ja tutkimusmäärärahoja myönnetään vain energian säästöön ja energian käytön tehostamiseen tai ympäristölle haitallista energiantuotantoa, vaikkapa fossiilista voimaa tai ydinvoimaa, korvaavan hajautetan kapasiteetin suunnitteluun.

Ehdotamme myös, että näiden hankkeiden ehdoksi asetetaan sitoutuminen vaarallisimpien ydinvoimaloiden mahdollisimman pikaiseen sulkemiseen, koska ei ole mitään takeita, että niitä muuten suljetaan.

Esitämme, että uusien ydinvoimaloiden suunnitteluun näitä määrärahoja ei voisi käyttää.

Haluaisimme myös, että Suomi toimisi Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankissa sillä tavalla, että vaarallisimmat ydinvoimalat saataisiin suljettua. Lähestymistapa olisi se, että energian säästöä ja sen käytön tehostamista ja korvaavan hajautetun kapasiteetin rakentamista edistettäisiin.

Haluaisimme, että eduskunta toteaisi, että

Suomen ei tule edistää uusien ydinvoimaloiden rakentamista Itä-Eurooppaan.

Arvoisa puhemies! Tätä ei pidä ymmärtää niin, ettemmekö olisi kriittisiä edelleen myös Länsi-Euroopan ydinvoimateollisuutta ja ydinvoimaloita kohtaan. Mutta kun nyt on selkeästi kyse lähialueiden ja Itä-Euroopan asioista, niin tämä riittääköön.

Ed. Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Esko Ahon hallituksen harjoittama talouspolitiikka pysäyttää Suomen. Se tulee johtamaan umpikujaan. Nyt rapautetaan kiihtyvällä vauhdilla Suomen elinkeinoelämää ja tuotantorakennetta. Enkä oikein usko, että kokoomuksenkaan kansanedustajat tajuavat, mitä tapahtuu. Suomi on jäämässä takapajulaksi. Nimittäin Kreikkaakin menee kohisten ohi elintasossa ja tuotannon modernisaatiossa. Kaikkialla muualla paitsi hallituksessa alkaa olla jokseenkin laaja yksimieliisyys siitä, että hallituksen omilla toimenpiteillä tällä hetkellä pitkitetään lamaa ja syvennetään työttömyyttä. Onneksi yliopistotoimiset ovat jo astuneet ulos kammioistaan ja käyttäneet merkittäviä talouspoliittisia puheenvuoroja samoin kuin yrittäjät.

Hallitus on ottanut ainoaksi uskottavuutensa takuiksi julkisten menojen leikkaukset. Tässä vallitsee yksimieliisyys siitä, että tällaisilla toimilla lisätään työttömyyttä. Tämä puolestaan pitkitää lamaa, minkä vuoksi hallitus jatkaa uskotavuutensa vahvistamista uusilla julkisten menojen leikkauksilla jne. Loputon, sokea julkisten menojen säästämisvimma johtaa lopulta siihen, että Suomi pysähtyy.

Hallitus supistaa esimerkiksi asuntomäärärahoja ajankohtana, jolloin 1) vuokra- ja asumisoikeusasuntojen tarve on suuri; 2) rakennusmateriaalit ovat erittäin halpoja; 3) rakennusalan työvoimaa on jouten ja palkat ovat erittäin matalat. Asuntorakentamisella olisi välittömästi elvyttävä vaikutus työllisyyteen. Tällä tavalla lievitettäisiin asuntopulaa oikealla tavalla.

Hallitus supistaa julkisia liikenneinvestointeja tavalla, joka on yhtä tyhmä. Kysymys on jo käynnissä olevista ratahankkeista, jotka kaiken lisäksi olisivat elinkeinoelämälle tärkeitä.

Julmaa ja tyhmää on myös se, että hallitus supistaa koulutusta erityisesti aikuisopiskelijoilta. Tämä on tyhmää, koska työttömyyden kasvaessa juuri aikuisopinnot ovat nostaneet suosiotaan. Laman aikana olisi viisasta kouluttaa työvoimaa yleensä toivottavasti joskus tulevaa nousukautta varten.

Hallitus kuvittelee vahvistavansa omaa uskotavuuttaan julkisen talouden kurjistamisella. Tosiasiassa seurauksena on kasvava työttömyys ja lisää konkurssseja ja nämä — kasvava työttömyys, konkurssiaalto — ovat tekijöitä, joilla ylläpidetään epäluottamusta Suomen talouteen, ja siksi korot eivät laske. Kukaan ulkomainen sijoittaja ei voi olla niin uuno tällä hetkellä, että toisi rahansa tänne. Hallituksen on siten turha ruikuttaa pääomien puutetta, kun malka on omassa silmässä.

Hallituksella lienee jotenkin sellainen kuvitelma, että työntämällä kaikki palkansaajat työttömyyden häpeänurkkaan saadaan raha- ja valuuttamarkkinat pysymään vakaina ja korot ajettua alas.

Tällaisella holtittomalla raippapolitiikalla saadaan kuitenkin tasan päinvastainen tulos aikaan. Kun hallitus nyt uhittelee työntekijäpuolelle kurjistamalla työttömyys- ja sosiaaliturvaa, leikkaamalla julkisia palveluja jne., voi seurauksena on selkkauksia syksyllä. Vientiteollisuuden miehet ovat nähdäkseni ihan vakavissaan jo vaatimassa palkankorotuksia, ja perusteitakin löytyy: Vienti vetää jotenkuten. Muu ammattiyhdistysliike voi laittaa takapuolta penkkiin muista syistä, ja tämä hulinan ounastelu pitää nyt korkoja korkealla, ja syy löytyy vain hallituksen omista toimenpiteistä. Hallituksen on turha syyttää markkinoita. Hallitus lietsoo itse politiikallaan sellaisia mielialoja suurten viestiyhtymien ja pankkien rahoitusjohtajien mielisä, että nämä pitävät korot korkeina ja kuskaavat rahaa maasta ulos parempaan turvaan.

Brittiläisten asiantuntijoiden epäilyt Suomen tulossa olevasta devalvaatiosta eivät ole ihan tuulesta temmattuja. Valuuttaa virtaa pikkuhiljaa maasta ulos, ja korkeat korot ovat viesti devalvaatio-odotusten sitkeästä olemassaolosta. Devalvaatio tehdään, jos nämä muutamat tyypit sen haluavat tehdä. (Ed. P. Leppänen: Odoteetaan syksyyn!)

Siksi tämä hallituksen talouspolitiikka seurauksineen tulee olemaan aika tuhoisaa, ja vielä ehkä tuhoisampaa on se asenne, mitä hallituspuolueet ovat edustaneet, että neuvotteluja ei tarjota, yhteistyön kättä ei tarjota, vaan kuvitellaan, että ylimielisyydellä Suomi voidaan saada nousuun tästä lamasta.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä on totta, että Suomen tilanne on erittäin vakava. Mutta täytyy sanoa, että tuntuu myös äärimmäisen masenta-

valta, kun näihin vaikeuksiin ei tarjota oikeastaan mitään rakentavia vaihtoehtoja, vaan on sellaista valtavaa pessimismien lietsomista, mitä tänäänkin on kuultu, joka huipentuu sellaisiin ajatuksiin, että jos ihmiset joutuvat työttömiksi, niin ei siinä nyt kovin paljon muita vaihtoehtoja ole kuin tappaa itsensä tai ajaututaan tällaisiin ratkaisuihin.

Minun mielestäni vaikka puhutaankin rahasta ja ollaan vaikeassa tilanteessa, jokainen kansanedustaja itse hyvässä asemassa olevana olisi velvollinen kannustamaan ja rohkaisemaan ja valamaan uskoa ja toivoa jokaiseen Suomen kansalaiseen, muistuttamaan sitkeästi siitä, että Suomessa on ollut joskus vaikeampiakin aikoja ja on oltu sodassa ja kärsimyksessä ja nälässä, joten näistä ajoista selvittää vielä, ja tulisi rohkaista ihmisiä uskomaan, että sosiaaliturva pelaa näinä vaikeinakin aikoina niin hyvin, että ihmisten ei tarvitse nähdä nälkää. He voivat saada tarpeellisen toimeentulon.

Minusta on todella vaarallista lietsoa tätä kielteisyyttä, koska te osaltanne vaikutatte juuri siihen, että ihmiset ajautuvat epätoivoon. Itsekin olen luonteeltani iloinen ja hyväntuulinen, mutta kun kuuntelen teitä, niin se kerta kaikkiaan alkaa raskauttaa ja masentaa mieltä, kun tuntuu, että Suomi on suunnilleen maailman katastrofaalisin maa. Yritetään nyt näin juhannusta ennen luoda hieman myönteisiäkin ajatuksia kansalle, joka tarvitsee kipeästi myös niitä, koska ei kaikki ole niin huonosti kuin täällä voisi päätellä.

Ed. J a a k o n s a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiat eivät ole niin huonosti, miltä ne näyttävät. Ne ovat vielä huonommin. Me eduskunnassa olemme päättäjiä emmekä mitään terapeutteja, ja se on tärkeää myös tämän korkean korkotason suhteen, koska juuri se, että työttömyyden on tahallaan annettu nousta näin suureksi, on lisännyt koko ajan epävarmuutta Suomen taloudesta. Sen takia on tärkeää, että me yhdessä pyrimme saamaan päätöksiä aikaan, ja siinä on juuri toivon kipinä. Ehkä toiveita herättää se ajatus, minkä ed. Mattila valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajana totesi, että hallitus on ryhtynyt laatimaan tai siis suunnittelee kriisiohjelman laatimista. Varmasti siinä ajatustyössä sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on omalla vaihtoehto-ohjelmallaan mukana, niin kuin me jo joku aika sitten esitimme.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkanen täytyy taas kertaalleen todeta, että työnantajatahot, vallankin pienyrittäjät, ovat toivoneet korkokannan alentamista ja työtä ihmisille, jotta tämän maan pyörät lähtisivät pyörimään. Mutta hallitus sanoo, että ei käy. Se on valinnut tämän virheellisen talouspolitiikan linjan, joka tulee tuhoutumaan tulevana syksynä. Silloin pääomapiirit tekevät omat ratkaisunsa. Ne odottavat nyt toimenpiteitä, mutta ellei hallitus eikä eduskunta niitä tee, niin ne tekevät omalla tavallaan päätöksensä, ja silloin tulee päätepiste tälle hallitukselle.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä uskon, että ed. V. Laukkanen oli vilpittömästi sitä mieltä, mitä oli. Hän tarkoitti todella hyvää asiaa. Kiinnitän ed. V. Laukkanen huomiota siihen, että hänen äskeinen sanomansa voidaan tulkita myöskin niin, että hänen mielestään poliittisen opposition parlamentissa pitäisi vaieta sen takia, että taloudellinen tilanne valtakunnassa on huono.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaari sanoi, että SDP on omalla vaihtoehto-ohjelmallaan mukana vakauttamassa taloutta. Siitä ohjelmasta ei ole vaihtoehtoksi hallituksen politiikalle, eikä vaihtoehtoja juuri ole.

Ed. Jaakonsaari varsinaisessa puheenvuorossaan syytti hallitusta, ja minäkin olen tähän saakka ollut sitä mieltä, että hallitus omalla politiikallaan on ollut syypää korkeisiin korkoihin, epävarmuuteen ja devalvaatiospekulaatioihin. Mutta pikkuhiljaa on kyllä pitänyt muuttaa mielensä. Ammattiyhdistysliike jatkuvalla rähinöinnillään pitää todella yllä epävarmuutta, korkeita korkoja ja devalvaatiospekulaatioita. SDP ja vasemmistoliitto tukevat näitä pyrkimyksiä. Minusta se on vastuutonta, kun ottaa huomioon, mihin me olemme ajautumassa ensi syksynä. Me olemme ajautumassa veripalattukatastrofiin taloudellisessa tilanteessa, niin kuin ed. Seppänen täällä sanoi, ei suinkaan hallituksen politiikan vuoksi pelkästään, vaan yksinkertaisesti sen takia, että pankit menevät konkurssiin ja niitä ei pelasta mikään. Tässä maassa ei ole rahaa, millä niitä pelastaa.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen väittää, että ajatukseni olisi ollut se, että opposition

pitäisi vaieta epäkohdista. Missään tapauksessa, ed. Pulliainen, se ei ole tarpeellista. Mutta eletään kuinka vaikeassa tilanteessa tahansa, ed. Pulliainen, niin niin kauan kuin on elämää, on myös toivoa. Jos toivonkipinän ajatus ei liiku ihmisten aivoissa, niin he todella ajautuvat epätoivoisiin tekoihin.

Ed. Jaakonsaari sanoi, että meidän tehtävämme ei ole olla täällä terapeutteja, mutta ei meidän tehtävämme ole myöskään luoda hirmukuvia. Kuunnellessaan ed. Jaakonsaarta tai oppositiota ja saadessaan tiedon näistä hirmukuvista ihmiset lopullisesti ajautuvat sellaisiin epätoivoisiin ratkaisuihin, että he eivät enää voi nähdä sitä aikaa, jolloin kaikki on taas paremmin.

Haluan vain, ed. Pulliainen, sanoa sen, että kaikissa tilanteissa tulisi rohkaista kansalaisia kestämiään vaikeuksia ja ennen kaikkea niiden, jotka ovat paremmassa asemassa, olisi kannettava toinen toistensa kuormia, erityisesti niiden taakkoja ja kuormia, jotka ovat heikommassa asemassa. Me tarvitsemme rohkaisevaa asennetta kansalaisille, jotka painivat vaikeissa ongelmassa. Sanomat, mitä täällä puhutaan, jos ne kiittäisivät jokaisen suomalaisen korviin, veisivät kaiken entistä huonompaan suuntaan. Ihmiset tulisivat yhä apaattisemmiksi, yhä masentuneemmiksi, ja kierre olisi yhä syvempi.

Ed. S e p p ä n e n : Herra puhemies! Ymmärsin, että ed. V. Laukkanen halusi toivottaa paitsi edustajatovereille myös Suomen kansalle iloista juhannusta, ja sehän on hyvin pakanallinen suhtautuminen juhannuspäivään. Minä olen ymmärtänyt, että kirkollisessa merkityksessä juhannus on Johannes Kastajan päivä. Saamani pikaselvityksen mukaan hän oli ns. totuudenpuhuja ja joutui siitä myöhemmin kärsimään: pää pantiin vädille.

Mutta kyllä me tässä tilanteessa totuudenpuhujia tarvitsemme, ja minä nyt täytän Johannes Kastajan roolin ja pyrin täyttämään tässä yhteydessä maallisessa merkityksessä. Sen teen sitä varten, jotta syksyllä voisin sanoa, että niin kuin jo ennen juhannusta sanoin.

Mitä tulee siihen, mitä jo ennen juhannusta sanoin, haluan tässä yhteydessä todeta, että maa on ajautumassa hyvin vaikeaan poliittiseen kriisiin. Meillä on hallitus, jonka budjettitoimenpiteet saivat korot nousemaan tänä päivänä vapailla markkinoilla. Sen jälkeen on käynyt ilmi, että hallitus ei ole pystynyt sopimaan pääomaverotuksen uudistuksesta. Tänä päivänä tiedotusvälineet välittävät eteenpäin tietoa, että hallitus

ei pystynyt pääsemään sopimukseen pääomaveroituksen uudistamisesta, jos tiedotusvälineet havaitsevat, mistä on ollut kysymys. Se edelleenkin lisää paineita siihen suuntaan, että korot nousevat.

Hallitus ei ole pystynyt sopimaan siitä ainoasta asiasta, joka tässä yhteydessä olisi pitänyt sopia, jos halutaan sitä prosessia viedä eteenpäin, joka käynnistyi 5.4.1992. Silloin hallitus ilmoitti pyrkivänsä katkaisemaan Suomen velkaantumiskiirteen. Hallitus kuitenkin käsittelee Suomen velkaantumista ja siitä aiheutuvia ongelmia tällä hetkellä silkkihansikkain. Kyllä käyttöön pitäisi ottaa rautanyrkki silkkihansikkaan sisältä.

Tämänhetkinen tilanne on sen tyyppinen, että sitä ei voida enää ratkaista finanssipoliittisin toimenpitein. Se, mitä hallitus parin päivän aikana on tehnyt, ei riitä kriisin ratkaisuun. Nimitäin meillä on paljon vaikeampia ongelmia tällä hetkellä kansantalouden edessä kuin valtion budjetti ja siihen liittyvät säästötoimenpiteet. Ongelmat ovat monessa mielessä rahatalouden puolella: Meillä on aivan liian korkeat korot, jotka ovat lähteneet nousuun niiden finanssipoliittisten päätösten takia, joita hallitus on tehnyt. Sen lisäksi meillä ovat pankit tilanteessa, jossa on epäilyksenalaista, onko maan rahapolitiikka tai ovatko maan raha-instituutiot vakaalla ja turvallisella kannalla.

Tänä päivänä voidaan jo tehdä sellainen johdopäätös, että maan rahapolitiikka ei ole vakaalla ja turvallisella kannalla. Suomen markka ei ole vakaalla ja turvallisella kannalla. Pankkikriisi on saavuttanut mittasuhteet, jossa sen hoitaminen alkaa käydä jo lähes mahdottomaksi. Vuodenvaihteessa viime vuoden puolella hoitamattomien luottojen määrä pankeissa oli 49 miljardia markkaa. Niistä kirjattiin tilinpäätöksissä luottotappioihin runsaat 7 miljardia markkaa, ja sen seurauksena hoitamattomien luottojen määrä aleni 42 miljardiin markkaan. Kuitenkin huhtikuun loppuun mennessä, neljässä kuukaudessa, hoitamattomien luottojen määrä oli uudelleen noussut 42 miljardista 55 miljardiin markkaan ja nousu jatkuu edelleen. Nyt tulevat mukaan kotitalouksien hoitamattomat luotot. Tähän asti on suurin osa ollut yritysten hoitamattomia luottoja.

Tulos on se, että jos meillä on 55 miljardia markkaa hoitamattomia luottoja, siitä jää pankeille vähintäänkin 6 miljardia markkaa saamattomia korkotuloja. Se vaikuttaa pankkien varainhankintaan. Hoitamattomista luotoista kir-

jataan luottotappioihin pankeissa tänä vuonna toistakymmentä miljardia markkaa eli siis pankeille aiheutuu saamattomia korkotuottoja vähintään 6 miljardia markkaa hoitamattomista lainoista ja vähintään 10 miljardin markan luottotappiot hoitamattomista lainoista, siis lainoista, joita ei koskaan tulla maksamaan takaisin.

Tältä osin minä yhdyin niihin näkemyksiin, jotka esittävät, että pankkitoimintaa on tänä päivänä mahdotonta Suomessa hoitaa kannattavasti. Siis pankit ovat tilanteessa, jossa niillä on tietty määrä vanhoja luottoja, ja tilanteessa, jossa korkoja ei makseta, ja tilanteessa, jossa uusia luottoja ei oteta näillä koroilla. Pankit ovat tilanteessa, että ne eivät voi toimia kannattavasti. Pankit ovat tässä tilanteessa tuomittuja tuottamaan tappioita lähikuukausien tai kenties lähi vuosienkin ajan.

Tilanne on se, että meillä on tällä hetkellä Suomessa konkurssikelpoisia ainakin musta tusina säästöpankkeja. Ongelma on nyt se, mitä ongelmia kansantaloudelle aiheutuu siitä, että nämä pankit päästettäisiin konkurssiin. Siitä saattaa olla erittäin vaikeita kerrannaisvaikutuksia, jotka vaikuttavat Suomen ja ulkovaltojen suhteisiin.

Peruskysymys tässä tilanteessa on vain se, minkä ratkaisuvaihtoehdon me valitsemme näistä huonoista vaihtoehdoista. Minä edustan sitä lähtökohtaa, että nyt voitaisiin tehdä vähän ruumiitakin. Pankinjohtajat ovat osoittaneet, että heidän neuvojensa mukaan maata ei voida johtaa. Heillä on varovainen lähestymistapa, jonka mukaan pankkeja ei pitäisi päästää konkurssiin, mutta kyllä me olemme tulleet tilanteeseen, että pankkien pelastaminen alkaa käydä jo yhteiskunnalle liian kalliiksi. Siihen eivät riitä ne rahat, jotka meillä tällä hetkellä, 48 miljardia markkaa, on varattu kyseisiin tarkoituksiin.

Meillä täytyy tehdä radikaalimpia ratkaisuja, ja tässä tilanteessa ruumiiden tekeminen saattaa olla ihan oikea ja perusteltu toimenpide. Nimitäin nämä ruumiit ovat sellaisia pankkeja, että ne kilpailevat samoista rahoista talletusmarkkinoilla kuin muutkin pankit ja tarjoavat jopa 18 prosentin suuruista korkoa joillekin sijoittajille, jotta ne voisivat pysyä pystyssä. Tilanne on täysin sairas. Toimintakyvyttömät tehottomat pankit pitävät maan korkotasoa korkealla. Rahasta maksetaan Suomessa liian korkeaa korkoa rahojen tukkupaljoille.

Tässä tilanteessa siis ruumiita tarvitaan myös talletuskorkojen alentamiseksi sellaiselle tasolle, että pankit eivät maksaisi rahasta korkeampaa

korkoa kuin ne saavat lainaksi antamastaan rahasta. Tilanne, jossa pankkien tappiot turvataan veronmaksajien rahoin, saa aikaan sen, että pankit voivat maksaa rahasta korkeampaa korkoa tallettajille kuin saavat samasta rahasta lainanottajilta, kun valtio maksaa ja turvaa erotuksen. Se on täysin kestävätilanne.

Nyt on tultu tilanteeseen, että syksyllä Ottoon ei enää pelasta Suomen rahamarkkinoita. Saksan keskuspankki ei voi tehdä kansainvälisillä markkinoilla mitään sellaista, millä suomalainen pankkikriisi, joka on kypsymässä poliittiseksi kriisiksi syksyllä, tulisi järjestelmällisesti ja säännöllisesti hoidetuksi. Tässä tilanteessa meillä on käytännössä kaksi vaihtoehtoa, joista jompikumpi tulee toteutumaan syksyllä. Linja, jota nyt harjoitetaan, ei tule kestämään koko syksyn aikaa. Se johtaa jompaankumpaan niistä vaihtoehdoista, jotka tässä hahmotellen.

Toinen vaihtoehto on hallitsematon katastrofi, johon me päädyimme, jos mitään ei tehdä. Tämä päivästä päivään tapahtuva eläminen, jota hallitus omilla toimenpiteillään ei pyri keskeyttämään, johtaa katastrofiin, ja sitten tapahtuu, niin kuin rössypottutasavallassa tai banaanivaltioissa, mitä nimitystä me ed. Ukkolan kanssa täällä olemme käyttäneet. Silloin markka lähtee kellumaan, inflaatio lähtee laukkaamaan, työmarkkinoita ei saada järjestykseen ja Suomi on hyvin vaikeassa tilanteessa, enkä tiedä, miten siitä selvitään. Se johtaa poliittiseen kriisiin, jossa tietysti poliittiset puolueet saattavat olla kykenemättömiä selvittämään asiaa ja joudutaan tekemään maassa hyvin kummallisia hallitusratkaisuja.

Toinen vaihtoehto on sitten säännelty rahamarkkinat: palaaminen rahamarkkinoiden sääntelyyn, palaaminen säänneltyihin korkoihin ja palaaminen siihen, että pääomaliikkeet eivät olisi vapaat. Tässä törmäämme sitten siihen, mitä ed. V. Laukkanenkin eräällä tavalla esitti, että on oltu vaikeammassakin tilanteessa.

Mutta me emme ole olleet vaikeammassa tilanteessa kuin tämä sillä tavalla, että markkinat ovat vapaat ja markkinat ovat auki ja raha kulkee ja menee vapaasti maasta toiseen. Silloin kun me olemme olleet sodanjälkeisessä tilanteessa ja meillä on ollut sotakorvauksia ja velkoja, markkinoita ei ole voitu pitää vapaina. Valuuttoja on säännöstelty, ja siinä tilanteessa tallettajat ovat joutuneet maksumiehiksi. Nyt meillä on päinvastainen tilanne. Rahaa karkaa tarvittaessa maasta ulos, ja säästäjät ovat se porukka, joka

saa reaalityöelämästä hyötyä tästä tilanteesta, joka saa rahalle reaalikorkoa, ja velalliset, kansalaiset ja palkansaajat ovat se porukka, joka joutuu maksamaan. Eli tässä mielessä me emme ole olleet pahemmassa tilanteessa kuin nyt me olemme vapailla markkinoilla, vapaiden pääomamarkkinoiden olosuhteissa rahojen saadessa kulkea vapaasti maasta ulos. Meiltä karkaavat tässä tilanteessa niiden rahat ulos, joilla maassa on rahaa. Aikaisemmin säännöstelytalouden olosuhteissa me pakotimme nämä rahat kotimaiseen käyttöön estämällä niiden maasta karkamisen.

Me olemme tilanteessa, jossa vaihtoehdot ovat syksyllä katastrofi tai säännelty rahamarkkinat. Tässä mielessä hallituksella ei näytä olevan strategiaa, miten tästä tilanteesta ajaututtaisiin järjestelmällisesti jompaankumpaan näistä vaihtoehdoista. Siis hallitus ajautuu katastrofiin, mutta ei se sitä halua, ja hallituksella ei ole strategiaa, miten siirryttäisiin säänneltyihin rahamarkkinoihin tilanteessa, jossa hallituksen toimenpiteiden seurauksena ajaututaan katastrofiin.

Tällainen talouspolitiikka, jota tänä päivänä maassa harjoitetaan, todella johtaa siihen, että kansantaloudesta tulee veripaluttua ja mitään sellaista ei jää jäljelle, joka poliittisella toiminnalla voitaisiin enää pelastaa. Meillä on taloudellinen psykologia tänä päivänä kääntynyt katastrofi-voittoiseksi, ja meillä on sellainen tilanne, että emme voi luottaa niihin päätöksiin, joita poliittinen järjestelmä tällä hetkellä tuottaa. Tässä mielessä hallituksen vastaus niihin ongelmiin, joita kansantaloudesta tällä hetkellä on, on vajavainen ja puutteellinen. Tämä viimeinen lisäbudjetti ennen strategisesti erittäin merkittäviä ratkaisuja, joilla on vaikutusta Suomen ja ulkovaltojen suhteisiin, edustaa sitä ajatelmien linjaa, jonka perusteella Suomi on joskus ennenkin ajautunut katastrofeihin ajopuuna.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on aikanaan omaksunut uuden ulkopoliittisen linjan, jonka taakse kansaa tietyllä tavalla aika pitkän aikaa opastettiin. Minusta, rahamarkkinat vapautettiin 1980-luvun puolivälissä, olisi pitänyt tehdä samalla tavalla, löytää tästä maasta sellainen taho, joka

opettaa meitä tähän uuteen järjestelmään, joka nimenomaan seurasi rahamarkkinoiden vapauttamisesta. Näin ei tehty, ja nyt nämä virheet ovat edessämme.

Mutta, ed. Seppänen, ei näistä virheistä voi tätä hallitusta syyttää. Virheiden syyt ovat paljon syvemmällä, ja ne ovat sieltä lähtöisin, kun rahamarkkinat vapautettiin. Me emme ole osanneet mikään taho käyttäytyä oikein. Nyt olisi tarvittu järjestelmä, jossa eri tahot, niin rahapolitiikka, talouspolitiikka kuin tulopolitiikka, olisivat mieltäneet, mitä tässä uudessa kokonaisuudessa pitää tehdä. Tämä on jäänyt tajuamatta, ja nyt ovat ongelmat edessämme.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila tuntuu jatkuvasti tähyilevän taaksepäin. Ei ole niin, ettei silloin tiedetty, mitä rahamarkkinoiden vapautumisesta seuraa, mutta keskustapuolue sitkeästi vastusti joka ainoata yritystä, jolla pyrittiin ylikuumenemista jarruttamaan. Kaikki se on todistettavissa eduskunnan pöytäkirjoista.

Mutta tämä keskustelu ei johda mihinkään. Nyt pitäisi käydä keskustelua siitä, millä tavoin hoidetaan tilanne tällä hetkellä ja millä tavoin estetään tilanteen paheneminen, miten estetään uusien kriisien syntyminen. Näyttää siltä, aivan niin kuin ed. Seppänen sanoi, että tässä valtakunnassa vastuulliset eivät ole pyrkimässään huomaan sellaista strategiaa, jolla tilanne on hoidettavissa.

Meillä on ollut erilaisia pankkityöryhmiä, kaimani Sirkka Hämäläisen johdolla viimeksi, jonka piti pelastaa luottolamasta, jonka piti hoitaa järjestelyt, joilla pankkien vakavaraisuus turvataan. Nyt on nähtävissä, että niillä toimenpiteillä, jotka tietysti ovat myös jääneet puutteelliseksi, ei ole tähän kyetty.

Yleensä ed. Seppänen edustaa paljon pessimistisempää näkemystä kuin minä. Voin sanoa, että tässä yhteydessä minun näkemykseni on paljon pessimistisempi. Kun hän arveli, että tänä vuonna kirjataan tappioiksi vielä pankkien taseisiin noin 10 miljardia, väitän, että tulos on kaikilla mahdollisilla tavoilla arvioiden suurempi. Tällä hetkellä järjestämättömät luotot ovat hyvin huonoja luottoja, ja maksukyky on huonontunut. Ja näissä järjestämättömissä luotoissa ei, hyvät ystävät, ole yhtään isoa yritystä, jotka yleensä hoitavat viimeiseen katastrofipäivään maksunsa, kunnes romahdus tulee.

On ihme, jos Suomen talous selviää tästä tilanteesta, ilman että tulee myös isoja yrityskuo-

lemia ja vielä lisäksi yksityisten ihmisten aiheuttamat luottotappiot, jotka myöskään eivät näy näissä järjestämättömissä luotoissa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Seppänen kävi Riiossa ja oli pitkään hiljaa ja on nyt keksinyt taas puhua suomalaisesta talouspolitiikasta. Varmaan hän sitä tuntee, en sitä väitä. Hänellä on vain se tapa, että jälkeensä hän sitten muuttelee sanojaan, niin kuin ecuratkaisun yhteydessäkin ja devalvaation yhteydessä, ja pyrkii ratsastelemaan aallonharjalla. Näin tulee tässäkin käymään. Nämä hänen esittämänsä näkemykset, vaikka taloudellinen tilanne on huomattavasti huonompi esimerkiksi pankkien osalta kuin yleisesti tiedetään, ja hänen ratkaisumallinsa eivät tule auttamaan.

Suomen talous on huonossa kunnossa siitä syystä, josta minä olen käyttänyt sellaista teoriaa, että jos lihakeittoa keittää monta kertaa, niin se käy yhä kuivemmaksi ja kuivemmaksi ja viimein se on vain pieni puuro kattilan pohjalla. Eihän se ole syötävää. Mutta kun siihen kaadetaan pikkuisen vettä lisää ja laitetaan uudelleen kiehumään, niin johan, ed. Esko Seppänen, taas maistuu lusikalla suuhun.

Suomalaisessa yhteiskunnassa ei ole mitään muuta mahdollisuutta, korostaisin jälleen, kuin rahan lykkääminen markkinoille. Se on aivan selvä. Se ei ole tietysti lopullinen ratkaisu, mutta se on hätäratkaisu. Tällä saadaan pyörät pyörimään ja myös autetaan pankkeja tässä tilanteessa, joka tällä hetkellä on. Suurin vaara on se, miten ulkomaan valuuttamarkkinat reagoivat tähän. Tällä tavalla on tehty Yhdysvalloissa ja monessa muussa maassa. En tarkoita Venäjää, Venäjä on eri asia, siellä lisätään setelistön kantaa tietyistä muista syistä tällä hetkellä. Mutta jos näin ei tehdä, sitten on moratorio, velkojen anteeksianto, ja silloin lähdetään todella syvältä.

Väitän edelleenkin, että meillä jossakin vaiheessa laitetaan setelikoneet pyörimään ja lykätään rahaa yhteiskuntaa, rahaa kansalle, likvidiä kansalle.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen talouspolitiikka ei varmasti kaipaisi suurempaa analyysia, mutta kun hän on herra presidenttiehdokas myös tässä yhteiskunnassa, niin täytyy kommentoida sitä, millaisia vaihtoehtoja maan tulevat johtajat tarjoavat meille.

Minä en ymmärrä sitä tilannetta, miten rahaa voitaisiin luoda tyhjästä. Ymmärrän, että Yhdysvalloissa niin voidaan menetellä, koska Yhdysvallat, silloin kun se on velkaantunut ulkomaille, on velkaantunut dollareissa, ja dollarin lisäpainaminen ei aiheuta Yhdysvalloille samoja ongelmia, mitä dollareissa velkaantuminen aiheuttaa Suomelle. Suomi ei siis voi panna Suomen painokoneita painamaan Yhdysvaltain dollareita, se on väärennettyä rahaa, joka sieltä tulee. Mutta kun Yhdysvallat painaa omia dollareita, se on valtionpankin ratkaisu Yhdysvaltain talouden elvyttämistoimenpiteenä ja sen rahoittamisena.

Ed. Aittoniemen resepti olisi muuten hyvä, mutta ongelmamme on se, että olemme velkaantuneet ulkomaille. Sen takia, ulkomaanvelkaa varten, joudumme hoitamaan asiat eri tavalla kuin Yhdysvallat niitä hoitaa. Tämä aiheuttaa meille poikkeuksellisia ongelmia. Suljetun talouden olosuhteissa meillä kävisi sekin, mutta nyt kun meillä on avoimet pääomamarkkinat, joita olen riittävästi kritisoinut ennen kuin ed. Aittoniemi huomasi, että meillä on pääomamarkkinat vapaututtuinaan, näissä olosuhteissa tilanne ei ole niin helppo, kuin presidenttiehdokas Aittoniemi antaa ymmärtää.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäselä jäi vain tämä lopputoteamus toteamatta, että ed. Aittoniemen malli edellyttää sitä, että Suomessa ruvetaan painamaan dollareita.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Seppäsen äskeisen puheenvuoron perusteella totean, että ei ole vaikea sanoa, kumpi niistä kahdesta vaihtoehdosta tulisi valita, jotka ed. Seppäsen puheenvuorossa mainittiin.

Toiseksi pyysin puheenvuoron nimenomaan sen vuoksi, että kiinnitän huomiota hallituksen säästöpolitiikan siihen puoleen, jolla hallitus aikoo säästää kansanedustajat ja Suomen kansan lukemasta Maastrichtin sopimusta. Palaan tähän asiaan sen vuoksi, että kun perustuslakivaliokunta viime huhtikuussa tätä asiaa käsittelee, silloin sanottiin, että valtioneuvosto on ryhtynyt toimenpiteisiin sopimuksen kääntämiseksi suomen kielelle. Kun sitä ei kuulunut ja eduskunnassa tiivistettiin pääministeriltä toimia, pääministeri sanoi, että hallitus on ehdottanut lisätalousarvioon määrärahaa. Viime viikolla kuulumme erään valtiovarainvaliokunnan jäsenen puheenvuoron, jossa sanottiin, että asia on nyt kunnos-

sa, koska valtiovarainvaliokunta on lisännyt tätä koskevan määrärahan.

Kun kuitenkin nyt lukee hallituksen esitystä, niin tässä sanotaan: "Määrärahaa on tarkoitus käyttää lähinnä Eta-prosessin yhteydessä kääntämättä jääneen EY-lainsäädännön käännöstyöhön. Kääntämättä on vajaat 40 000 sivua" jne. Valiokunta on vain viitannut EY-lainsäädännön käännöstyöhön. Eihän tällä mitään Maastrichtin sopimusta ole tarkoitus kääntää.

Siksi totean, että tämän asian käsittelyvaiheiden yhteydessä hallituksen taholta on annettu väärää tietoa eduskunnalle ja myös erään valiokunnan jäsenen taholta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen käytti erinomaisen puheenvuoron ja samalla teki puheenvuorostani, sen 4/5:sta, tarpeettoman, enkä tule tätä esitystä toistamaan. Totean vain sen, että hänen ns. kakkosvaihtoehdossaan pitäisi myös vaatia jotakin. Minusta se vaatimus on se, että hallituksen pitäisi tehdä strategiasuunnitelma kakkosvaihtoehdon kannalta eli siten, että palataan säänneltyyn korkotalouteen ja finanssitalouteen.

Arvoisa puhemies! Käytän kuitenkin pienen puheenvuoron, joka liittyy vasemmistoliiton vastalauseeseen. Siinä on seuraava kappale: "On kuitenkin olemassa viitteitä siitä, että koko polttoaineen jalostusketjun huomioon ottaen öljykasvipohjaiset polttoaineet eivät olekaan yhtä suositeltavia siksi, että lannoitteiden haihtuessa syntyvä ilokaasu puolestaan voimistaa kasvihuoneilmiötä."

Arvoisa puhemies! Tällainen toteamus on sinänsä ihan oikea, mutta jos se laitetaan tavallaan väärään yhteyteen ja jätetään asia tuolleen, siitä saattaa saada väärän käsityksen. Nimittäin tässä johtopäätöksenä ymmärtääkseni vasemmistoliitolla on se, että kun näin on, siitä seuraa, ettei tule ylipääntään suosia öljykasvipohjaisia polttoaineita. Olen tavannut täsmälleen saman väitteen eräässä ympäristötilaisuudessa, jossa oli saksalaisia tutkijoita, ja heidän kanssaan käytiin keskustelua hyvinkin perusteellisesti. Silloin tuli käytyä läpi myös se, mitä tähän pitäisi laittaa lisukkeeksi, jotta asia tulisi tavallaan oikeaan yhteyteen. Nimittäin tähän koskettaa yleensä tyypilannoitteiden ongelmaa. Siis millään tavalla öljykasvipohjaiset polttoaineet ja niiden tuotanto eivät ole erityisenä kohteena.

Nimittäin olennainen näkemys on se, että jos me harjoitamme esimerkiksi rypsin tai rapsin viljelyä, viljelytekniikkaan sisältyy vaatimus sii-

tä, että joudumme viljelykiertoa harjoittamaan ei suinkaan näistä syistä vaan siitä syystä, että helposti tulee kasvitauteja. Tämä antaa jo yhden viljelytekniikan velvoitteen. Toinen velvoite syntyy siitä, että se antaa mahdollisuuden siihen, että viljelykierron siinä vaiheessa, kun sama peltolohko on esimerkiksi ohralla, siihen laite-taankin alikasvokseksi apila. Apilan juurinjyrsyt sitovat ilman typpeä, ja kun tämä kasvusto käännetään syksyllä ympäri, siitä muodostuu typpilannoite maahan. Sillä tavalla keinolannoitetta, jota tarkoitettaneen, ei tarvita siinä määrin ollenkaan, jolloin tällä viljelytekniisellä keinolla tämä väite ja perustelu tulee tarpeettomaksi.

Ed. Särkijärvi: Arvoisa puhemies! Usea edustaja on pyytänyt, että puhuisin lyhyesti, koska heidän koneensa lähtevät. Saattaa kuitenkin olla niin, että lähimpien kuukausien aikana, ennen kuin seuraavan kerran tapaamme, tapahtuu talouselämässämme jotakin sellaista, joka ehkä kaipaakin analyysiä mieluummin etukäteen kuin pelkästään jälkikäteen. Kuitenkin muutama sana osittain vastauksena ed. Seppäsen puheenvuoroon ja osittain vähän muihinkin.

Olen samaa mieltä niiden edustajien kanssa, joiden mielestä hallituksen uskottavuuden puute on kaikkein suurin ongelma tällä hetkellä. Se ei liity pelkästään siihen, että meillä tehdään joko tämän vuoden lisäbudjettia tai ensi vuoden budjettia tässä vaiheessa, vaan siihen, että ei ole kokonaissuunnitelmaa, jossa kerrotaan, miten firma sitten joskus konkurssia välttämättä saadaan jaloilleen, plussan puolelle. Nyt kerrotaan vain siitä, kuinka syöksykierteestä voidaan oikaista 45 asteen syöksykierteeseen. Tämä on se, mihin markkinat toki reagoivat, niin kuin ne reagoisivat, jos olisi kyseessä tavallinen taloudellinen yritys.

Kun arvioidaan seuraavan vuoden budjettia, joka joiltakin osin on tiedossa ja jonka suhteen voi esittää vielä toiveita, käsittääkseni kaikkein keskeisintä tässä vaiheessa olisi tehdä sellainen pääomatulojen verotusta koskeva ratkaisu, joka ei johtaisi pääomien kaikkoon Suomessa. Mutta jos Suomessa uskotaan, että voimme pitää 25 prosentin pääomatulojen verotusta samaan aikaan, kun puhelinsoiton päässä on paikkoja, joissa ei veroteta ollenkaan pääomatuloja, tämä väärä luulo tulee oikaistuksi hyvin ikävällä tavalla siinä vaiheessa, kun nähdään pääomien siirtyminen sinne, missä rahaa on. Sitä paitsi veron maksavat lainan ottajat Suomessa tosiasia-

allisesti, koska se sisältyy lainojen korkoon. Pääomatulojen veroa eivät maksa koron saajat.

Pankkikriisin osalta ilmeisesti kannattaisi harjoittaa hiukan syvällisempi analyysi.

Järjestelmätön luotto on vain järjestelmätön luotto, toisin sanoen sitä ei hoideta sillä tavalla kuin sitä oli tarkoitettu aikoinaan hoitaa. Silloin, kun näitä on ollut joissakin aikaisemmissa suhdannevaiheissa vähän vähemmän, on tehty uusi maksusuunnitelma, pantu pituutta lisää. Sitten se taas on järjestelty, koska se pysyy hoteissa. Niinpä näissäkin luotoissa on sisällä yhtä ja toista. Missään tapauksessa ei ole kyse ns. totaalisesta haverista silloin, kun jokin tietty miljardisumma ilmoitetaan. Se vain kertoo siitä, kuinka paljon on siinä piikissä lappuja, joiden suhteen pitäisi tarkempi analyysi tehdä.

Myös tällä hetkellä oletettavasti pankeissa ymmärretään vakuusarvon käsite väärällä tavalla ja vaaditaan vakuuksia lisää silloin, kun niitä tosiasiallisesti pitemmän tähtäyksen politiikan kannalta olisi aivan riittävästi.

Kuten on sanottu, myös kansantalous pitää saada pyörimään. Sen saa vain uskottavuudella, ei sillä, että asiat tiedetään seuraaviksi kuukausiksi mutta ei seuraaviksi vuosiksi. Hallituksen uskottavuuden toinen ongelma on se, että se ei itse näytä siltä, että pitäisi tilannetta kovin vakavana, ja siellä syödään kuormasta, kuten viimeksi tänä aamuna olemme saaneet huomata. Meillä jotkut ministerit edelleenkin noudattavat sitä feodaaliherrojen tapaa, että jos kerätään veroja hallitsijalle, itse pitää myös ottaa omaan taskuun niistä tietty osuus tai jonkun sukulaisen tai oman kunnan tai naapurikunnan hyväksi sillä tavalla, että varmasti pidetään huoli siitä, että kansalaiset ymmärtävät, että he eivät ole tasa-arvoisia, elleivät he tunne kaikki yhtä hyvin ministereitä tai ole kaikki yhtä hyvin ministereiden sukulaisia. Tästä syystä en usko, että nykyinen hallitus pystyy ongelmatilannetta ratkaisemaan.

Tästä syystä toivon, että oppositiokin miettii puhuessaan talusasioista, millä tavalla ne joudutaan hoitamaan, kun tässä maassa on sellainen hallitus, joka todella lähtee paljon vaikeammasta tilanteesta eteenpäin kuin nykyinen hallitus lähti. Silloin ne puheet, joita on pidetty, eivät enää pidäkään paikkaansa, koska tilanne ei vastaa sitä, mitä oppositio on esittänyt. Erityisesti en pidä kovin järkevänä, että esimerkiksi pankkikriisiä sammutetaan bensiinillä, niin kuin ed. Seppänen yritti tehdä. Talouspolitiikka on niin paljon psykologiasta kiinni, että varomattomat, kyllin kovalla äänellä annetut lausunnot

saattavat laukaista sellaisia vyöryjä, joita pieni vaivainen hallitus tai kansanedustuslaitos ei pysty pysäyttämään. (Ed. Gustafsson: Onpa hyvät sananvalinnat!) Toivon myös, että edustajat miettivät talouspolitiikkaa siltä kannalta, että tempuilla ei voi luoda yhtään mitään uutta varallisuutta. Kaikki, mitä voidaan tehdä, pitää tehdä työllä, ja se työ pitää vielä saada kaupaksi. Mistään muualta ei löydy varallisuutta, jolla tämä homma hoidetaan.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Oli todella ilo kuunnella ed. Särkijärven analyysiä hallituksesta ja hallituksen talouspolitiikasta. Yksi täydennys kuitenkin hänen puheeseensa luottotappiokuvioista: Kokemus on osoittanut, että järjestelemättömistä luotoista 20 prosenttia kypsyi luottotappioiksi ennemmin tai myöhemmin, yleensä ennemmin.

Ed. Saapunen: Arvoisa rouva puhemies! Kun en ole minkään pankin hallinnossa, en varmaan kovinkaan paljon talouselämää ymmärrä. Mutta muutamia asioita on tullut mieleen, miksei näin voitaisi tehdä. Yksi on korkea korkotas. Meistä jokainen tietää, että se tappaa kesäaikana paljon yrityksiä ja kotitaloudet joutuvat myymään talojansa jne. Eli jollakin tavalla siihen pitäisi puuttua. Toinen tekijä on, että pankeille annetaan suunnattomasti rahaa mutta ymmärrykseni mukaan valtion antaman rahan vastikkeeksi ei vaadita pankeilta suuria kiinteistömääriä edes vastavakuuksiksi. Rahathan menevät kuin kankkulan kaivoon. Olen esittänyt monessa yhteydessä omienkin poliittisten vaikuttajien suuntaan, eikö voitaisi palata jollakin tavalla vaikka väliaikaisesti hallinnolliseen korkoon. Aina saa vastauksen niin talusasiantuntijoilta kuin poliitikoilta, että silloin Suomesta tulee eräänlainen uusi eurooppalainen Albania. Jos saisin vastauksen siihen, millä albanialaisuus estettäisiin, olisin kiitollinen; pääsisi painamaan enemmän omaa näkökulmaansa vielä eteenpäin.

Ed. Savela: Rouva puhemies! Parhaimmillamme me olemme olleet aina silloin, kun meillä ovat olleet käynnissä piirikunnalliset tai jäsentenväliset. Sen vuoksi minäkin ed. Särkijärven puheenvuoroon haluan pikkuisen puuttua, kun hän totesi, että varomattomilla sanoilla ja psykologisella käyttäytymisellä me luomme epävarmuutta yhteiskuntaan ja epäluottamusta suomalaisen taloudenhoitoon. Niitä juuri ed. Särkijärvi toi valitettavasti esille. Kun jäsentenväli-

sissä joutuu olemaan, minä yhdyin siihen, mitä ed. Särkijärvi sanoi, että työllä asia hoidetaan, mutta ei varomattomilla sanoilla.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Luukkainen sanoi, että hoitamattomista luotoista nyrkkisäännön mukaan noin 20 prosenttia tulee luottotappioiksi. Tämä arvio on siltä ajalta, jolloin ed. Luukkainen oli tutkija Luukkainen. Sen jälkeen tutkijat ovat arvioineet, että näistä tulee suurempi osuus luottotappioiksi, eli tilanne on muuttunut. Pyydän ed. Luukkaista tarkistamaan arvionsa tässä tilanteessa. Meillä on isompi vaara tässä kysymyksessä kuin 20 prosentin tulo luottotappioiksi. Tällä hetkellä arvioidaan, että tulee huomattavasti suurempi osa luottotappioita kuin 20 prosenttia.

Mitä tulee varoituksen sanoihin, joita täällä on sanottu, hyssyttely tässä asiassa täytyy lopettaa. Maan talous on siinä kunnossa, että varovaisuudella on päästy tähän kaaosta edeltävään tilaan. Jos tilanne ajetaan kaaokseen hyssyttelämällä, silloin me menemme katastrofiin ilman mitään strategiaa. Meillä nyt täytyy jo, ed. Savela, lähteä siitä, että puhutaan asioista niiden oikeilla nimillä, ja sen tehköön myös hallitus. Teidän tehtävänne kansanedustajina on saada hallitus puhumaan asioista oikeilla nimillä. Hallitus, kun se hyssytteli eilisen ja tämän päivän, nosti maamme korkotasoa. Tämä kehitys tulee jatkumaan, jos hallitus ei puutu lainkaan niihin ongelmiin, joita kansakunnallamme ja Suomella on syksyllä.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Eilen aivan väärin muista, ed. Seppänen varsinaisessa puheenvuorossaan mainitsi, että meille on kypsyymässä tällä hetkellä yli 10 miljardin markan luottotappiot. Jos järjestelemättömien kanta on 55, niin se on aika lähellä 20:tä prosenttia tässä vaiheessa.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Syistä, joita en ihan tarkkaan halua mainita, en voi tarkkaa lukua sanoa, paljonko tälle vuodelle arvioidaan hoitamattomista luotoista syntyviä luottotappioita. Tarkan luvun sanomatta jättämisestä huolimatta minä sanon, että se on yli 10 miljardia markkaa, se voi olla huomattavastikin yli 10 miljardia markkaa, mutta käytetään nyt sitä suuruusluokkaa, jota Härmäläisen toimikunnassa on käytetty ja joka on jo vanhentunut.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitellään menot.

P ä ä l u o k k a 24

Luku 30 Kansainvälinen kehitysyhteistyö, luku 50 Yhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa ja luku 99 Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot sekä pääluokan perustelut, hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 26

Luku 97 Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen, hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 27

Luku 12 Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot, hyväksytään.

Luku 14 Asevelvollisten ylläpitomenot.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan I vastalauseen perusteella, että luvun 27.14 momentti 02 ja sille esitetty 10 000 000 markan vähennys poistettaisiin lisätalousarviosta. Se merkitsee sitä, että asevelvollisten ja reserviläisten päivärahoihin tehdään tämän vuoden budjetissa päätetyt päivärahojen tarkistukset 1.7. lukien.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta, koska se on saman sisältöinen kuin III vastalauseessa oleva.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Myös omassa vastalauseessani on saman sisältöinen ehdotus, joten kannatan ed. Luttisen tekemää ehdotusta.

Lisäksi ehdotan, että tämän saman momentin perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että palvelusaikoja on syytä lyhentää arvioimalla todellista koulutustarvetta ja koulutettavien motivaatiota. Lisäksi koulutuksen tehokkuutta tulee lisätä."

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta, koska I vastalausees-

sa oleva ehdotus on saman sisältöinen kuin omassa lisätalousarvioaloitteessani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentille 02 merkitty määrärahan vähennys poistettaisiin.

Ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana on ehdottanut, että momentin 02 perusteluihin hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvä lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Momentin 02 määräraha.

Äänestys ed. Luttisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 70 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentin 02 perustelut.

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 58 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 26. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 25 Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot, hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 28

Luku 01 Valtiovarainministeriö.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa määrärahaa neljän osakeyhtiön perustamista varten, mikä käytännössä tarkoit-

taa yksityistämispyrkimyksiä. Me emme pidä sitä tarkoituksenmukaisena, vaan olisimme olleet sitä mieltä, että asia olisi tullut ratkaista vuoden 1993 varsinaisen budjetin yhteydessä.

Edellä olevan perusteella ja III vastalauseeseen viitaten ehdotan, että tämä 100 000 markan määrärahan lisäys poistettaisiin.

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentti 88 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 25. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Tullilaitos.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus säästää jättämällä rakentamatta Utsjoen tulliaseman ja asunnot. Pidän tätä virheellisenä. Sen vuoksi ehdotan III vastalauseeseen perusteella, että määrärahavähennystä ei tehtäisi eli vähennys poistettaisiin.

Ed. A p u k k a : Rouva puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että momentti 74 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 99 Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot.

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että momentin 99.41 perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että määräraha myönnetään vain sellaisten uusien kuorma-autojen ja niiden perävaunujen hankintahinnan alentamiseen, jotka ovat tekniikaltaan ympäristöystävällisiä ns. vihreitä kuorma-autoja."

Tämä liittyy siihen, että tässä valtio antaa avustusta kuorma-auton hankintaan, ja mielestäni valtion yritystoiminnan tuessa tulee ottaa huomioon ympäristö.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen erittäin järkevää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana ehdottanut, että momentin 41 perusteluihin hyväksyttäisiin II vastalauseeseen sisältyvä lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 9 ei-ääntä; poissa 34. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 29

Luku 10 Korkeakoulut.

Ensimmäinen varapuhemies:
Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 10.74.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! I vastalauseen perusteella ehdotan, että momentille 10.74 esitetty 10 000 000 markan vähennys Helsingin yliopiston Kumpulan kemian laitospuolustuksen talonrakennusmäärärahasta poistettaisiin lisätalousarviosta.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Viitaten III vastalauseeseen kannatan ed. Luttisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut I vastalauseen mukaisesti, että momentin 74 käyttösuunnitelman 1 kohta poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 10.87.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! III vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentilla 29.10.87 oleva 5 000 000 markan määrärahan vähennys poistettaisiin.

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 96 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 39 Opintotuki.

Ensimmäinen varapuhemies:
Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 39.55.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että momentti 29.39.55 ja sille esitetty 11 500 000 markan vähennys poistettaisiin.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 39.56.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Hallitus säästää aikuisopintorahasta, joka olisi tuiki tarpeellista lisääntyvän työttömyyden johdosta. Pidämme säästöä virheellisenä. III vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentille 29.39.56 merkitty 23 500 000 markan vähennys poistettaisiin.

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen on ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 43 Lukiot.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että momentti 29.43.30 ja sille esitetty 8 500 000 markan vähennys poistettaisiin lisätalousarviosta.

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Vastemmisto-opposition esitykset ovat saman sisältöisiä tekemäni muutosesityksen kanssa samoin kuin muidenkin pöydille nimelläni jaettujen muutosesitysten, joten luovun tästä samoin kuin muistakin pöydille nimelläni jätetyistä ehdotuksista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti 30 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 60 Valtion ammatilliset oppilaitokset.

Ensimmäinen varapuhemies: Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 60.01.

Keskustelu:

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen menojen leikkaus on lyhytnäköistä, eikä se työllisyysyistä ole järkevää. III vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentti 29.60.01 ja sille merkitty 46 050 000 markan vähennys poistettaisiin.

Ed. Luttinen: Rouva puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 60.21.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! I vastalauseen mukaisesti ehdotan, että momentti 29.60.21 ja sille esitetty 800 000 markan vähennys poistettaisiin lisätalousarviosta.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 60.23.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan I vastalauseen perusteella, että momentti 29.60.23 ja sille merkitty 45 000 000 markan vähennys poistettaisiin lisätalousarviosta.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Joidenkin tahojen on pidettävä vielä kiinni hallitusohjelmasta, ettei koulutuksesta leikata. Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 60.27, momentti 60.29 ja momentti 60.87 sekä luvun perustelut hyväksytään.

Luku 65 Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset.

Keskustelu:

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Viitaten III vastalauseeseen ehdotan, että momentti 65.30 ja sille merkitty 62 400 000 markan vähennys poistettaisiin.

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentti 30 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 67 Yksityiset ammatilliset oppilaitokset.

Keskustelu:

Ed. L u t t i n e n : Arvoisa puhemies! I vastalauseen perusteella ehdotan, että momentti 29.67.50 ja sille esitetty 10 100 000 markan vähennys poistettaisiin lisätalousarviosta.

Ed. Laaksonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti 50 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 29. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 92 Valtion taidemuseo, hyväksytään.

Pääluku 30

Luku 08 Maatilahallinto, luku 29 Viljan varmuusvarastointi ja luku 30 Maaseudun elinkeinojen neuvonta, hyväksytään.

Luku 31 Hint- ja tulotuki.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! I vastalauseen perusteella ehdotan, että momentin 30.31.41 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että maataloustulolakia muutetaan välittömästi siten, että se ei mahdollista tavoitehinnan maksun siirtämistä jalostajilta valtiolle ja ettei jalostajien maksamatta jättämiä tavoitehintoja tänä vuonna makseta tuottajille valtion varoista valtion talouden heikkenevän tilanteen ja työllisyyden hoidon ensisijaisuuden johdosta."

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että momentti 30.31.41 ja sille merkitty 285 000 000 markan lisämääräraha poistettaisiin lisätalousarviosta. Perusteluna on se, että tässä maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytetään

juoksevien kulujen maksamiseen eliikka ylituotantotukeen, ja se on vastoin tämän rahaston henkeä ja on todella rahojen väärinkäyttöä.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut momentille 41 I vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana on ehdottanut, että momentille 41 merkitty määräraha poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin äänestetään määrärahaa ja sen jälkeen perustelulausumasta.

Äänestykset ja päätökset:

Momentin 31.41 määräraha.

Äänestys ed. Luukkaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 48 ei-ääntä; poissa 27. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentin 31.41 perustelut.

Äänestys ed. Luttisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 32 Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! I vastalauseen perusteella ehdotan, että momentin

30.32.40 perusteluissa lausuttaisiin: "Eduskunta edellyttää, että maatalouden ylituotannon vientituen lisätarpeet hoidetaan tänä vuonna siten, että valtion maksettavaksi ei tule vuoden 1992 varsinaisessa tulo- ja menoarviossa budjetoitua vientitukea suurempaa summaa, ja että maataloustulolaki uusitaan pikaisesti maa- ja metsätalousvaliokunnan EY-selonteosta antaman lausunnon mukaisesti."

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Tämä lausuma on linjassa maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielisen lausuman kanssa. Kannatan ed. Luttisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut, että momentin 40 perusteluihin lisättäisiin I vastalauseen mukainen lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 59 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 30. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 40 Vesivarojen käyttö ja hoito, luku 58 Yksityismetsätalous, luku 70 Maatalouden tutkimuskeskus ja luku 95 Metsähallitus sekä pääluokan perustelut, hyväksytään.

Pääloukka 31

Luku 30 Merenkululaitos, hyväksytään.

Luku 40 Autorekisterikeskus.

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että momentille 31.40.74 merkitty hallituksen vähennys 3 300 000 markkaa poistettaisiin.

Ed. Vähäkangas: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksonen ed. Vähäkankaan kannattamana ehdottanut, että momentti 74 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 52 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 58 Radanpito.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että momentti 31.58.62 ja sille merkitty 100 000 000 markan vähennys poistettaisiin lisätalousarviosta.

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti 62 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 28. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 94 ja pääluokan perustelut, hyväksytään.

Pääluokka 32

Luku 49 Kera Oy.

Ensimmäinen varapuhemies:
Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 49.42.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! I vastalauseeseen viitaten ehdotan, että momentin perusteluja muutettaisiin siten, että uusia korkotukilainoja saadaan vuonna 1992 hyväksyä yhteensä 980 000 000 markkaa eli 100 000 000 markkaa hallituksen ehdottamaa enemmän.

Ehdotan vielä, että momentin perusteluissa lausuttaisiin lisäksi: "Eduskunta edellyttää, että määrärahan lisäys kohdennetaan erityisesti niiden pienten ja keskisuurten teollisuusyritysten korkotukilainoihin, joiden tilauskanta on kannattavaa ja joilla on valmiit tilaussopimukset."

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Meidän on saatava työllistävä yritystoiminta käyntiin ja samalla Suomi käyntiin. Kannatan ed. Luttisen ehdotuksia.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että momentin perusteluissa lausuttaisiin: "Uusia korkotukilainoja saadaan vuonna 1992 hyväksyä enintään 1 000 000 000 markkaa." Tämä on aavistuksen verran enemmän kuin sosialidemokraattien vastalauseessa.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut,

1) että momentin perustelujen ensimmäisessä virkkeessä oleva uusien korkotukilainojen hyväksymisvaltuus olisi 980 000 000 markkaa ja

2) että momentin perusteluihin lisättäisiin I vastalauseen mukainen lausuma.

Ed. Vistbacka ed. Mäkelän kannattamana on ehdottanut, että hyväksymisvaltuus olisi 1 000 000 000 markkaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Hyväksymisvaltuutta koskevat ed. Luttisen 1) ehdotus ja ed. Vistbackan ehdotus ovat vastakkaisia, joten niistä on ensin äänestettävä keskenään ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan. Sen jälkeen äänestetään ed. Luttisen 2) ehdotuksesta erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Luttisen 1) ehdotuksen ja ed. Vistbackan ehdotuksen välillä.

Ed. Luttisen 1) ehdotus "jaa", ed. Vistbackan ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 18 ei-ääntä, 29 tyhjää; poissa 31. (Koneään. 21)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Luttisen 1) ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Luttisen 1) ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö "jaa", ed. Luttisen 1) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 33. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luttisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Luttisen 2) ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 49.47.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että momentin perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "20 000 000 markan lisämäärärahaa käytetään

määräaikaisina osakepääoman sijoituksina matkailualan yrityksiin niiden toiminnan turvaamiseksi ja kehittämiseksi koko maassa.”

Tässä on todella kyse siitä, että hallitus esittää, että tämä tuki käytettäisiin vain tietyillä alueilla Suomessa, ja tilannehan on se, että ylikapasiteetin takia matkailualan yritykset ovat vaikeuksissa kaikkialla Suomessa.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana ehdottanut, että momentin perustelut hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisina.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 39. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 50 Teollisuuden edistäminen ja luku 51 Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet, hyväksytään.

Luku 55 Energiatalous.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että momentin 55.21 perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että määräraha myönnetään vain energian säästöön ja energian käytön tehostamiseen tai ympäristölle haitallista energiantuotantoa korvaavan hajautetun vastapainekapasiteetin suunnitteluun ja että hankkeiden ehdoksi asetetaan sitoutuminen vaarallisimpien ydinvoimaloiden mahdollisimman pikaiseen sulkemiseen. Uusien ydinvoimaloiden suunnitteluun määrärahaa ei myönnetä.

Eduskunta edellyttää lisäksi, että Suomi vaatii Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankissa toimia vaarallisimpien ydinvoimaloiden sulke-

miseksi. Tämä voidaan toteuttaa edistämällä energian säästöä ja sen käytön tehostamista sekä rakentamalla hajautettua korvaavaa kapasiteettia. Suomen ei tule edistää uusien ydinvoimaloiden rakentamista Itä-Eurooppaan.”

Tällä nimenomaan halutaan asettaa raamit sille, että tämä määräraha käytetään energian säästöön.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Hautalan kannattamana ehdottanut, että momentin perusteluihin lisättäisiin II vastalauseen mukainen lausuma.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Luukkaisen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 42 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 42. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

P ä ä l u o k k a 33

Luku 05 Tapaturmavirasto, luku 08 Kansanterveyslaitos, luku 17 Työttömyysturva, luku 18 Sairausvakuutus, luku 21 Rintamaveteraanieläkkeet, luku 22 Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot, luku 23 Muu sodista kärsineiden turva, luku 28 Muu toimeentuloturva ja luku 34 Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto, hyväksytään.

P ä ä l u o k k a 34

Luku 06 Työvoimapolitiikan toimeenpano.

Ensimmäinen varapuhemies: Luku käsitellään momenteittain.

Momentti 06.02 ja momentti 06.30 hyväksytään.

Momentti 06.50.

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Emme pidä oikeana sitä, että hallitus säästää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta ja erityisesti opintososiaalisista eduista. Ehdotan, että momentti 06.50 ja sille merkitty 10 000 000 mar-
kan vähennys poistetaan.

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentti poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 37. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Momentti 06.61.

Keskustelu:

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! I vastalauseen perusteella ehdotan, että momentille otettaisiin lisäyksenä 200 000 000 markkaa ja että käyttösuunnitelman kohtaan "Harkinnanvarainen työllistäminen" merkitään 277 000 000 markkaa.

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luttisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut, että momentti hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luttisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 63 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 35. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Päälukko 35

Luku 13 Ympäristönsuojeluyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan kanssa, hyväksytään.

Luku 45 Asuntotoimi.

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Hallitus säästää asuntojen rakentamisesta. Pidämme sitä virheellisenä talouspoliittisena linjavalintana. Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että momentti 45.60 ja sille merkitty 110 000 000 markan vähennys poistettaisiin.

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Luttisen kannattamana ehdottanut, että momentti 60 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Laaksosen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 40. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Päälukko 36

Luku 09 Muut menot valtionvelasta, hyväksytään.

Esitellään tulot.

Osasto 11

Luku 04 Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut, hyväksytään.

Luku 08 Valmisteverot.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että momentin 11.08.07 perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää, että polttoainevero korotetaan asteittain siten, että vero on suurempi enemmän ympäristöä rasittavilla polttoaineilla."

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana ehdottanut momentin 07 perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 47 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 48. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 19 Muut veronluonteiset tulot, hyväksytään.

Osaston perustelut.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että osaston perusteluissa lausuttaisiin seuraavasti: "Kestävän kehityksen edistämiseksi laaditaan kattava ohjelma asteittain kohoavista ympäristöveroista, joilla ryhdytään verottamaan ympäristöhaittoja ja kertakäyttökulutusta."

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Hassin kannattamana ehdottanut osaston perusteluihin II vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Luukkaisen ehdotus "ei".

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 101 jaa- ja 40 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 49. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Osasto 12

Luku 29 Opetusministeriön hallinnonala, hyväksytään.

Luku 30 Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala.

Keskustelu:

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Ehdotan III vastalauseen mukaisesti, että momentille 12.30.99 merkitty 200 000 000 markan tulon lisäys poistettaisiin. Se tarkoittaa sitä, että hallitus on siirtämässä maatilatalouden kehittämisrahastosta valtiovarastoon tämän vastaavan rahan. Pidämme sitä virheellisenä.

Ed. Helle: Rouva puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Laaksosen ed. Helteen kannattamana ehdottanut, että momentti 99 poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 99 jaa- ja 51 ei-ääntä; poissa 49. (Koneään. 31)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Luku 39 Muut sekalaiset tulot, hyväksytään.

O s a s t o 15

Luku 01 Valtiolle takaisin maksettavat lainat, hyväksytään.

Mietinnössä oleva talousarvion tasapainoa koskeva lausuma, hyväksytään.

Yleisperustelut.

Keskustelu:

Ed. **L u t t i n e n**: Arvoisa puhemies! I vastalauseeseen viitaten ehdotan, että lisätalousarvion yleisperusteluissa lausuttaisiin:

1) ”Eduskunta toteaa, että työttömien oikeuksien ja etuuksien heikentäminen on mitä epäoikeudenmukaisinta finanssipolitiikkaa. Talous- ja työllisyyspolitiikan suunnanmuutoksella, jolla pyritäisiin työttömyyden nopeaan vähentämiseen, voitaisiin tehokkaimmin säästää työttömyydestä aiheutuvia valtion työllistämisen- ja työttömyysturvamenoja.”

2) ”Eduskunta toteaa, että opetustoimen leikkaukset saattavat koko ikäluokan kattavan koulutusjärjestelmämme uhanalaiseksi. Koulutukseen pääsy on vaarassa muuttua epätasa-arvoiseksi, varallisuudesta riippuvaiseksi. Opetuksen taso laskee opetusryhmäkokojen suurentuessa ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden mahdollisuudet koulunkäyntiin huononevat. Koulutuksen ja koulutusjärjestelmän kehittäminen pysähtyy ja jää jälkeen muista läntisen Euroopan maista.”

3) ”Eduskunta toteaa, että asuntolainojen maksatuksen liekkaaminen on epäsosiaalista asuntopolitiikkaa ja taloudellisesti epätarkoituksenmukaista. Omistusasuntojen kysynnän vähenemisestä koituvat säästöt asumismäärärahoissa on kohdennettava aravavuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamiseen sekä asun-

tojen peruskorjaukseen. Työllisyyspoliittiset syyt puoltavat myös tuotantomäärien lisäämistä.”

4) ”Eduskunta edellyttää, että maataloustulolakea muutetaan välittömästi maa- ja metsätalousvaliokunnan EY-selonteosta antaman lausunnon mukaisesti. Tavoitehinnan maksun siirtäminen jalostajilta valtiolle ei ole järkevää valtion talouden heikkenevän tilanteen vuoksi. Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttö maataloustuotteiden hinta- ja vientitukeen on ristiriidassa maatalouden rakennemuutoksen ja kannattavan maatalouden toimintaperiaatteiden kanssa.”

Ed. **L a h t i - N u u t t i l a**: Arvoisa puhemies! Saatujen runsaiden kokemusten perusteella eduskunnan on jo syytä asettaa hallitukselle reunaehdot. Ed. Luttisen esittämät lausumat käyvät hyvin siihen tarkoitukseen. Kannatan ed. Luttisen kaikkia lausumaehdotuksia.

Ed. **L a a k s o n e n**: Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön liitettyyn III vastalauseeseen viitaten ehdotan vain yhtä perustelulausumaa, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää hallituksen kiireellisesti valmistelemaan ja antavan eduskunnalle esityksen kunnan velvollisuudesta osoittaa asunto asunnottomille, vanhempiensa kotona asuville täysi-ikäisille sekä laitoksista lähteville asunnottomille, mihin esitykseen sisältyisi myös säännökset siitä, miten valtio nämä asunnot rahoittaa.”

Ed. **H e l l e**: Rouva puhemies! Kannatan ed. Laaksosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Luttinen ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana ehdottanut yleisperusteluihin I vastalauseen mukaisia 1)–4) lausumaa.

Ed. Laaksonen on ed. Helteen kannattamana ehdottanut yleisperusteluihin III vastalauseen mukaista lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Luttisen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen 1) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 52 ei-ääntä,
4 tyhjää; poissa 56. (Koneään. 32)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luttisen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen 2) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 58 ei-ääntä;
poissa 56. (Koneään. 33)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luttisen 3) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen 3) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 85 jaa- ja 52 ei-ääntä,
3 tyhjää; poissa 59. (Koneään. 34)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Luttisen 4) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Luttisen 4) ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 48 ei-ääntä,
4 tyhjää; poissa 55. (Koneään. 35)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Laaksosen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Laaksosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 88 jaa- ja 34 ei-ääntä,
19 tyhjää; poissa 58. (Koneään. 36)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy mietinnön toiseen ponteen
sisältyvään ehdotukseen lisätalousarvioaloittei-
den hylkäämisestä.

Mietinnön kolmas ponsi, joka koskee lisätalo-
usarvion julkaisemista ja soveltamista, hyväksy-
tään.

Asia on loppuun käsitelty.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdo-
tuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

**2) Sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 19
(K 3)**

**3) Sosiaali- ja terveystieteiden mietintö n:o 20
(HE 84)**

Ensimmäinen varapuhemies:
Täysistunto on päättynyt.

Täysistunto lopetetaan kello 15.29.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen